Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 265 (10557) | 1977 чылдың ноябрь 8, вторник | 1925 чылда үнделилеттинген | Өртээ 2 коп.

Кызыл шөлге Октябрьның байырлалы

1977 чылдың ноябрь 7-де Москваның ажылчы чоннарының төлээлекчилериниң демонстрациязы болгаш шериг парады

Бөгүнге чедир бистиң чуртувус 60 чылдарны эрткен. Делегейде баштайгы социалистиг күрүшениң эгелээн өруу демиселдин, тургузукчу күш-ажылдың болгаш маадырлыг чоруктуң эпохазы апарган. Ынчангаш бөгүн, боттарының эң улуг байырлалының хүнүнде, совет улус: «Бистер тиилээн бис!» деп чоргаарал-биле чугаалап турар. Революцилың баррикадаларында, хамааты дайының дүвүренчиг чылдарында, баштайгы беш чылдарның ыанг хүннеринде, Ада-чурттуң Улуг дайынының кадыг-берге шылгалдаларында тиилеп үнген бис.

Ам үжен ажыг чылдар дургузунда тайбың байдалда чурттап, ажылдап турар бис. Коммунистиг партилга удурткан Совет Эвилели бо хүннерде ышкаш кажан-даа ындыг улуг экономиктиг болгаш эртем-техниктиг күүш-шыдалдыг турбаан, оларның хөрөө дээш революцияны боттандырган улуг сорулгаларны шиитпирлээринге бо хүннерде ышкаш кажан-даа ындыг таарымчалыг байдалдарлыг турбаан.

Байырлалды бо хүнүнде планетаның бүгү дөпшилеглиг кижилериниң сагыш-сеткили Москваже, оон чүрээ—Кызыл шөлге угланган. Бо шөл тиилээн Октябрьның онон чылдарының ыанг тыныжы-биле бүргеттинген. Улуг Октябрьның үе-чадаларын дөмдеглээн байырлал демонстрацияларының төөгүзүнден чамдык одуругларны номчуп көрээлиңер.

Революцияның бир чыл болган ою—1918 чылдың ноябрь 7. «Москва эрте оттун келген. Бүгү районнардан туктар тутканып болгаш оркестр ойнаткан чон «Интернационалды» мөлдүшаан, топче чоруп турган. Ол дээрге бодуун чонуп бир дугаар байырлалы болган. Аңаа найыралдыг чаңгыс өгбүле кылдыр каттышкан бүгү хамаатылар, пролетариат-даа, интеллигенция-даа кириткен».

Чурттуң индустриализацияның оруунче кирип турганы—1927 чылдың ноябрь 7. «Шолду таварты уе-тывыш ажылдыг кижилер, хоорай чоогу совхозтарның ажылчыннары болгаш бөөдей тоннарлыг холечиктер эртип турган. Оларның кырында: «Миллион-миллион тараачы ажыл-агыйларны кооператтаан, индустриализацияны боттандырган— социализмче!» деп кыйгырыглыг лозун киискип чораан».

Ийги беш чылдың соолгу чылы—1937 чылдың ноябрь 7. Москвачыларның демонстрацияже тудуп алган бар чораан лозунгларында чурттуң чедишкиннериниң дугайын бижээн: «Илчирбелиг баштайгы тракторну бүдүрүп кылдывыс!», «Волганың суу канал дамчыштыр Москвада келген!».

Дайынга үргедип-хоозураан ажыл-агыйын чурт катап тургузуп турган чыл—1947 чылдың ноябрь 7. Октябрьга рапорт: «Чурттуң улетпүрү дайын мурнунда турган деңнелиңге четкен.».

1957 чылдың ноябрь 7. «Космос эразының эге-чадазын салган Черниң баштайгы кылымал спутнигинин ,македи колониалардың кырында, дээрге углап алган бар чыткан».

1967 чылдың ноябрь 7. «Коммунизмниң идеяларын бедиңбиле туткан болгаш чурттуң экономика база социал хөгжүлдезиниң чаа үе-чадазын эгелээн совет улус Улуг революцияның ийги бежен чылынче кириппкен».

Ам 1977 чылдың ноябрь 7-зиниң байырлалының эгелээни бо. Кызыл шөл. Трибуналарны улус шыырт долдур эллеткен. Ында эң-не хүндүткелдиг аалчылар—Коммунистиг партияның, Советтерниң эрге-чагыргазы дээш революсчу тулчуушкуннарның хоочуннары. СЭКП ТК-ның Чиггине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев бо байырлалдың бүдүүзүнде оларга хамаарыштыр эң чылыг сестерни чугаалаан.

Трибуналарда — ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң депутаттары, Совет Эвилелиниң болгаш Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары, будүүрүлгениң мурнакчылары, эртем болгаш культураның көскү ажылдакчылары. Москва чоогунуң ажыл-агыйларының ажыл-ишчилериниң төлээлекчилери.

Улуг байырлалдың өөрүшкүүн үлекип, байырлаары-биле Кызыл шөлде аңы-дуңма социалистиг чурттарның партия-чазак — делегацилары, коммунистиг, ажылчын, национал-демократтыг, социалистиг болгаш социал-демократтыг партияларның делегацилары, хөгжүн орар аныык чурттарның делегациялары, делегейниң демократтыг болгаш национал дөпшилеглиг хөй-ниити каттыжышкыннарының болгаш организацияларының делегациялары, дипломатыг корпус база-ла мында.

Кремль курантыларының соңгунары он шакче чоокшулап келгеш. Шөлге адын часкаашкынары * дикмирген. «Ура!», «Октябрь делгерезин!», «СЭКП-ге алдар!», «Коммунистиг партияның дениче Төп Комитединге алдар!» дээн кыйгырыглар чаңгыланы бергеш. Ол болза москвачыларның болгаш найысылдың аалчыларының Коммунистиг партияның, Совет чазактың удуртукчуларын уткып, оларга байыр чедирип турганы ол.

Мавзолейниң Төп трибунызында эштер Л. И. **Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. П. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. П. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, В. И. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков** үнүп келген.

Улуг Октябрьның 60 чыл ою-нуң байырлалынга келгеннер—Болгарияның Коммунистиг партиязының ТК-зының Бирги секретары, БУР-нуң Күрүне Чөвүлелиниң Даргазы Тодор Живков, БКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, БУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Станко Тодоров, ВСАП ТК-ның Бирги секретары Янош Кадар, ВСАП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ВУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Дьердь Лазар, Вьетнамның Коммунистиг партиязының ТК-зының Чиггине секретары Ле Зуан, Германияның Социалистиг чаңгыс аай партиязының ТК-зының Чиггине секретары, ГДР-ниң Күрүне Чөвүлелиниң Даргазы Эрих Хонеккер, ГСЧП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ГДР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Вилли Штоф, Корейниң Күш-ажылчы партиязының ТК-зының Политкомитединиң кежигүнү, КУДР-нуң Төп Улусчу Комитединиң секретары Лим Чун Чу, Кубаның Коммунистиг партиязының ийги секретары, Куба Республиканың Күрүне Чөвүлелиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралакчызы, Революсчу Чепсектиг Күштериниң министри Рауль Кастро Рус, Лаостуң Улусчу-революстуг партиязының ТК-зының Чиггине секретары ЛУДР-нуң Премьер-министри Кейсон Фомвихан, Моолдуң Араттың Революстуг партиязының ТК-зының Бирги секретары, МАР-ның Улустуң Улуг Хуралының Президиумунуң Даргазы Юмжагийн Цеденбал, Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының ТК-зының Бирги секретары Эдвард Герек, ПКАП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ПУР-нуң Күрүне Чөвүлелиниң Даргазы Геприк Яблонский, ПКАП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ПУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Петр Ярошевич, Румынияның Коммунистиг партиязының ТК-зының Политкүүсе-комунуң кежигүнү, РСР-ниң Чазаның Премьер-Министри Маня Мэнеску, Чехословакияның Коммунистиг партиязының ТК-зының Чиггине секретары, ЧССР-ниң Президентизи Густав Гусак, ЧКП ТК-ның Президиум кежигүнү, ЧССР-ниң Чазаның Даргазы Любомир Штроугал, Югославияның Коммунистер эвилелиниң ТК-зының Президиум кежигүнү, ЮСФР-ниң Президиум кежигүнү Владимир Бакарич олар Мавзолейниң индирге турган.

Улуг Октябрьның 60 чыл ою-нуң байырлалынга келген—Финляндия Республиканың Президентизи Урхо Калева Кекконен база индирге турган.

Эртенгиниң он шак. СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң камгалал министри, Совет Эвилелиниң Маршалы **Д. Ф. Устинов** Спаск эжиниңдеги ажык машина кырында туруп алган чоруп орган. Москваның Ленин орденниг шериг округунуң шериглериниң командылакчызы, армия генералы **В. Л. Говоровтуң** рапортун хүлээп алган, министр шериглерни эргий келип, байырлал-биле холбаштыр оларга байыр чедиргеп. Аңаа харыы кылдыр күштүг «Ура!» чаңгыланып турган.

ССРЭ-ниң камгалал министри шериглерни эргий келгеш, Мавзолейниң трибунызына үнүп келгеш, чүве чугаалаан.

Эш Д. Ф. УСТИНОВТУҢ ч у г а а з ы

Эштер, Совет Чепсектиг Күштериниң дайынчылары!

Улуг Октябрьның, хамааты болгаш Ада-чурттуң Улуг дайынчыларының хоочуннары!

Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары!

Бистиң хүндүлүг даштыкы аалчыларывыс!

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң болгаш Совет чазактың өмүнээзинден база дааскаңы-биле бүгү улустуң байырлалы—Октябрьның социалистиг Улуг революциязының алдын чыл ою-биле Силерге байыр чедирип тур мен.

Россияның ажылчыннары болгаш тараачыннары Владимир Ильич Ленинге баштаткан Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле буржуаз-помещик тургузуусже шиитпирлиг халдаан, ону чок кылгаш, тиилелеглиг социалистиг революцияны үндүрүп, делегейниң бүгү-ниити революстуг чаарылгазының эгезин—капитализмден коммунизмче шылчилгениң үезин эгелээн үеден бээр 60 чыл эрткен.

Төөгүлүг кыска хуусааның дургузунда Совет Эвилелиниң улустары демиселдин болгаш тиилелгелериниң алдарлыг оруун эрткеннер. Бистиң чуртувуска чаңгыс эвес удаа таварышкан бүгү шылгалдаларны алдарлыы-биле шыдап эртип, амыдыралдың бүгү талаларында эң улуг саартылгаларны боттандырын чорудуп. ССРЭ-ге сайзырангай социализмниң ниитилелин тургускаңнар.

Алдарлыг юбилейниң бүдүүзүнде Советтер чуртунуң улуг чаалап алышкынарын ССРЭ-ниң чаа Конституциязында быжыглаан. Ол Конституция, эш Леонид Ильич Брежневтиң чеченчидин чугаалааның ышкаш, Совет күрүнениң алдын чыл дургузунда бүгү хөгжүлдезиниң мөөнеттиг-тиилеп болур. Октябрьның чарлап үндүрген идеялары, Ленинниң чагыглары амыдыралга чедишкиннинг боттанын турарының бүзүрелдиг бадыткаашкыны болур.

Чаа Конституцияны бүгү талa-биле чугаалажын база чаңгыс үн-биле түүлдүгүнүң көргеш, Коммунистиг партияны долгандыр сырый каттышкан бистиң улузувус оон ленинчи угланышкынында, СЭКП Төп Комитединиң, ТК-ның Политбюрозунуң болгаш СЭКП ТК-ның Чиггине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Президиумунуң Даргазы, Леонид Ильичтиң моогаа чок болгаш үре-түннелдиг азылчорудулгазында кызыгаар чок деткимчени илергейлээн. Партияның удуртулгазы-биле Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары СЭКП-ниң XXV съездизиниң тоогулуг шиитпирлерин, ону беш чылдың улуг планнарын амыдыралга чогаалдыкчы кодуралуушкун-биле боттандырып турар.

Бистиң үлетпүрүүс бедик болгаш доктаамал темпилер-биле хөгжүп турар. Көдөөниң ажыл-ишчилери дүжүт дээн демиселге чиик эвес тулчуушкунну алдарлыы-биле ажыр эрткеннер. Эртем болгаш культура улам ыыгыы хөгжүлдеп алган. Чыл келген тудум совет кижилерниң материалдыг чаагай чоруу база культурлуг деңнели өзүп турар. Ажылчын ангыны, колхозчу тараачынарның болгаш улусчу интеллигенцияның эвилели, бистиң чуртуусту бүгү нацияларының болгаш улустарының пайыралы, совет ниитилелдиң бүгү салгалдарының чаңгыс эви бузулбас. Совет Эвилелиниң делегей ареналыңга ат-алдары болгаш салдары хемчээл чокка өскен.

Октябрьның 60 чылын бистиң-биле кады социалистиг дем каттыштырылгазының улустары, капиталистиг чурттарның ажылчын ангызы, национал хосталга дээн демиселчилер, мурнакчы бүгү кижи торелгеге байырлап турар.

Совет — Эвилелиниң Коммунистиг партиязының ленинчи керген политиказының, социалистиг дем каттыштырылгазының чурттарының дугуржулгалыг хөделишкиннериниң, тайбыңга ынакшылдыг бүгү күштериниң идепкейлиг демиселиниң түннелинде делегейниң дүшкүүрлүг чоруунуң чавырлышкынында, тайбыны болгаш улустарның аймыл чок чоруун быжыглаарында дөпшилге чедип алдынган.

Тайбыңга ынакшылдыг ленинчи угланышкынны чорудун тура, бистиң Коммунистиг партиявыс болгаш Совет күрүне аңы-дуңмалыкны чурттар-биле кады аймыл чок чоруктуң болгаш улустар аразында кады ажылдажылганың оруунга мөөндактар салыры орадажын, чепсекти эдлере бүдүрериң өөскүдүн, «соок дайынның» өзүлүнга социалистиг чурттарга удур өжөшкиг пропагандисчи кампанияны чорудун турар дайынчырак империалистиг болуктериниң чимеиишкиннеринге шиитпирлиг ойтур шавышкынны берип турар.

Коммунистиг партия болгаш Совет күрүне тайбың дээш, делегейниң дүшкүүрлүг чоруунуң чавырлышкынын хаплаадыры дээш, чепсекти дүжүрери дээш чайгыдын чок демиселди чорудун турар. Оон-биле кады олар чурттуң камгаланыр аргазын улам ынай быжыглаар талазы-биле эргежок чугула хемчегларын ап чорут-

(Улаңчызы 2-ги арында).

Чурукчу В. Сачковтуң «Ленин ам дириглерден артык дириг» деп плакады. (СЭТА-ның фотохрониказы).

КРЕМЛЬДИҢ СЪЕЗДИЛЕР ОРДУЗУНГА БАЙЫРЛАЛДЫҢ ХҮЛЭЭП АЛЫЫШКЫНЫ

Октябрь революциязының 60 чыл ою таварыштыр СЭКП ТК-зы, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели Кремльдиң Съездилер ордузунга хүлээн алыышкын кылган.

Хүлээн алыышкынга эштер **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. П. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, В. И. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков** кириппкен.

Оларның-биле кады президиумга социалистиг чурттарның партия-чазак делегацияларының баштыңнары, коммунистиг болгаш ажылчын партияларының делегацияларының удуртукчулары турган. Финляндияның Президентизи У. К. Кекконен база оларның-биле кады турган.

Хүлээн алыышкынга СЭКП ТК-ның кежигүннери болгаш кежигүннеринге кандидаттар, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының кежигүннери, партияның хоочуннары, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң депутаттары, ССРЭ-ниң министрлери, шериг начальниктери, үлетпүрүүс болгаш бедик ажыл-агыйның мурнакчылары, эртем болгаш культураның ажылдакчылары, ССРЭ-ниң космонавт ужудукчулары, Кызыл шөлге болган шериг парадының киржикчилери болгаш совет хөй-ниитиниң төлээлекчилери кириппкен.

Улуг Октябрьның юбилей байырлалынга кириппкен национал-демократтыг, социалистиг болгаш социал-демократтыг партияларының, хөгжүн орар чурттарның партия-чазак болгаш күрүне делегацияларының, делегейниң демократтыг болгаш национал дөпшилеглиг хөй-ниити каттыжышкыннарының база организацияларының делегацияларының төлээлекчилери олурушкан.

Даштыкы күрүнелерниң элчиннери, шажын черлериниң төлээлекчилери, совет болган даштыкы журналистер залгы турган. Хүлээн алыышкынга СЭКП ТК-ның Чиггине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев чүве чугаалаан.

Эш Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ чугаазы

Эргюм эштер!

Хүндүлүг даштыкы аалчылар!

Дипломаттыг корпустуң хүндүлүг кежигүннери!

Бистиң өөрүшкүүлүг байырлалывыс—Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чылын болгаш Совет күрүнениң төрүттүнген хүнүн тазарыштыр силер бүгүдеге ыанг байырны чедирерин чөпшээреп көрүңер! **(Адыш часкаашкыны).**

Юбилейниң байырлалдары бүгү чуртка патриоттуг чоргааралдың болгаш күш-ажылчы шылгарангай чоруктуң база бүгү улустуң эвтуазаамының күштүг чалгыы ышкаш кыдыр демдеглеттинген эртип турар. Ол байырлалдарның түннел көргүүгү бөгүн маңаа—эрте-бүрүнгү Кызыл шөлге боон эткен болгаш чыскаалдың база парадтың хөй-хөй киржикчилери — күш-ажылдың мурнакчылары, бистиң партияның болгаш күрүнениң көскү ажылдакчылары, полководчулар, бистиң алдарлыг Чепсектиг Күштериниң төлээлекчилери, эртемниң, культураның болгаш ураң чүүлүүстүң көскү ажылдакчылары чыглып келген бо каас-чараш залда байырлап турар-дыр.

Бо хүннерде бистиң чонуус эткен 60 чыл оруунче хая көрүп, келир үезиниң дугайын бодап турар. Оон чоргаарланыр түүлдери-ле хөй—бүгү адырларда канчаар-даа аажок улуг ажылдар кылдынган. Совет улус бо хүннерде угаанбодал болгаш материалдыг амыдырал талазы-биле кажаатызыдан артык эки чуртта орар. Оон-биле чергелештир чедир кылыр, күүседир түүлдер эвээш эвес дээрээш эки бизлир бис, ону кандыг ыпызлыг чедип алырын база-ла эки бизлир бис.

Ленинниң партиязына удурткан совет улустуң мурнунда тодарган болгаш чыыр перспективалар туруп турар. Совет улус бодунуң улуг келир үезинче уткуштур бар чыдар.

Бүгү улустуң чугаалажын коргеш, бүрүн детээнин чаа Конституцияда бистиң чедишкиннеривис болгаш күзел-бодалдарывыс быжыглаттынган. Ону чугаалажып көрүп турар үеде бистиң кол күжүвүс болур—партияның болгаш чонуук бузулбас чаңгыс эви опза илергейлеттинген. Бистиң моон соңгааргы бүгү чедишкиннеривистиң үндезини—ол бузулбас чаңгыс эвте! **(Үргүлчүлеңдиг адыш часкаашкыны).**

Эштер, оңуктер! Бистиң партиявыстың болган чонуустуң бодап алган бүгү чугаадериниң боттанырынга бызыыр болгаш бүзүрелдиг тайбың хөрек. Совет күрүнениң даштыкы политиказы хаты болган ажыт-чажыт чогу-биле тайбыга ынакшылдыг боон келген. Ам бистиң бо талазы-биле күжениишкиннеривис улам иденкейлиг апарганы-биле оңалаттынар. Даштыкыда ону билип, үнелеп турар миллион миллион кижилерге бистеңоруун четтирип турар бис.

Улуг Октябрьның 60 чыл ою-нуң хүннеринде: тайбың бил социализм чарылбас! Тайбың кыжанышкының кошкадыр дээш, күрүнелер аразында таа-быр кады ажылдажылганы бы-жыглаар дээш ыыдаар шаа-быс-биле бүгү-ле түүлдерни кылыр бис деп база катап чугаалап тур бис.

Аңы-дуңма социалистиг чурттарның улустары бистиң-биле кады, Колонизаторларның дарталын ап октааш, чаа амыдыралга утыштур чоруу орар чүс-чүс миллион кижилер бистиң-биле кады.

Бо хүннерде юбилей байырлалдарынга Совет Эвилелиниң болгаш оон Коммунистиг партиязының дугайында Салер

(Улаңчызы 2-ги арында).

1977 чылдың ноябрь 7-де Кызыл хоорайның ажылчы чоннарының демонстрациязының үезинде.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

КЫЗЫЛ ШӨЛГЕ ОКТЯБРЬНЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

(Эгеан 1-ги арында).

кан. Коммунистиг партияның сагыш салыышкыцыны, совет улустуң маадырлыг күш-ажылының ачызында бистің армиябыс болгаш флодувус бирги черге техникалы-биле болгаш чепеэ-биле хандырттынган. Совет Эвилелиниң камгалал күүзүү бистің тайбын амыдыралывысты үрөөр деп кым-даа семевес. Кызыр ындыг дериелде тургускан. Социалистиг Ада-чуртту ынаныштыг камгалаарын, кандыг-даа халдакчыга доп-дораан ойтур шавыышкынчы бооран магадылап, доктаамал дайынчы белеп турарын ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштери бодуунуң ыдыктыг хүлээлгези деп саналы турар.

Варшавий керээзинин акыдуңмалышкы чурттарының армиялары-биле дайынчы чангыс чыскаалга ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштери социалистиг чаалап алышкыннарны камгалаарына, бодунуң патриотчу болгаш интернационалчы хүлээлелерин күүседиринге кезээде белеп.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының алдан чыл ою делгерезин!

Маадырлыг совет улус болгаш оон эрес-дидим Чепсектиг Күштери делгерезин!

Совет пинтилелдин удуртукчу болгаш башкарыкчы күжү —Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязына алдар!

Ура!

* * *

База катап-ла Кызыл шөлүн кырынга үш дакпыр уралаашкын чакгыланы берген. Артиллерия дааштаашкыннары дикмирээн. Пинти шериг оркестри Совет Эвилелиниң Гимнизин ырлады берген.

Шеригленген байырлыг марыжын Москваның шериг-музыка школазының барабанчыларының болгаш фанфаражыларының колонназы ажыткан.

Шолде—тук тудукчуларының колонназы. Мурнунда—1945 чылда аштырган рейхстагтың кырынга холбеннедир аскан Тиилелгениң тугу. Ада-чурттуң Улуг дайынының чыдарында Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле совет улус болган оон Чепсектиг Күштерин гитлерлиг Германияга болган оон чалчаларынга чыча шавыышкынны аштырыышкыны таварыштырган болгаш бодунуң интернационалчы хүлээлгезин алдарлыы-биле күүседкен.

Чурттуң кол шолу-биле тукталы тудуп эрттирер бедик алдар хүндүлел таныылыышын 1-ги тускай ротазының дайынчыларына болгаш Москваның РСФСР-ниң Дээди Советиаттыг дээди пинти шериг командылал училищезиниң курсантыларына онаашкан.

Тук тудукчуларының колонназын шериг академияларының дыынакчыларының дески удуртулары солуткан. Чүрээниң күзээни-биле шериг мергежилин шилип алган кижилер оларның одуруунда. Олар кайы-даа минутада Коммунистиг партияның кыйгыры-биле Төрөөн чуртун, оон күрүне эргежыктарын камгалаарына белеп.

М. В. Фрунзе аттыг, В. И. Ленин аттыг, Ф. Э. Дзержинский аттыг, Совет Эвилелиниң Маршалы Р. Я. Малиновский аттыг, В. В. Куйбышев аттыг, Совет Эвилелиниң Маршалы С. К. Тимошенко аттыг, Ю. А. Гагарин аттыг, профессор Н. Е. Жуковский аттыг шериг академияларының дыынакчылары лавзолейниң баары-биле эрткен.

Ленинградтың Ленинчи комсомол аттыг суг адаанга эжиниреринин дээди шериг-далай училищезиниң кижизиттиргеннери кызыл сылдыстыг ак-көк укту тудуп алган эрткен.

Парашютист-десантчылар ажеңге базып эрткен. Ол гвардейжи кезектин дайынчылары октябрь юбилейинге алдар болдурган социалистиг хүлээлелерин бүрүү-биле күүсеткен.

Десантчыларның соонда Москваның Моссовет аттыг дээди кызыгаар командылал училищезиниң курсантылары. Ол—эн хоочун шериг өредилге черлериниң бирээзи. 1917 чылдың декабрьда В. И. Ленинин бодунуң айтыышкыны-биле тургускан бирги революстут пулемет школазының баазазында ол училищени тургускан. 1977 чылда ук училище аныяк офицерлериң чүскү доозун үлүүшкүнүн кылган.

Шериг оркестри шолдуң ханызынче кирип келген. Дайынчы техниканың марыжы эгелээн. М. И. Калинин аттыг гвардейжи мотодыгжы Тамань дивизиясының кезээ куяк машиналарлыг келген. Фронтуның хой-хой участокторларына дайылдажын база дайынчы даалганы чер-ле болганга гвардейжи ёзу-биле күүседин келген каттыжыышкынның, полктуң болгаш шериг кезээниң дайынчы оруу алдарлыг. Парадка киржир хүндүлүг эргени таманьчылар эрес-шудургуш-ажыл-биле чаалап алган.

Десантының дайынчы машиналары Кызыл шөлге кирип келген. Олар амгы үениң күчүлүг чепсээ-биле дериттинген, бедик башкарылгалым-биле онзаланып турар.

Шолде—гвардейжи кантемировчу танк дивизиязы. Алдаржаан ол каттыжмышкының кезектериниң болгаш бөлүктериниң хой пуруузу өредилге чылын чедишкиниг дооскан, Октябрьның юбилейин төлептиг уткуур талазы-биле социалистиг хүлээлгелерин күүсеткен.

Артиллеристериниң марыжы кезээде-ле чоргааразы болгаш магадаашкыны болдуруп турар. Адышкын кылыышкын могаг-шылаг чок ажыл-ишчилери болгаш тергинин мастерлери олар кезээде-ле Төрөөн чуртунга, дайынчы хүлээлгезинге бердингениниң үлегерчизээ болуп турар.

Дайын соолунде үш он чылының дургузунда Совет Армиязының болгаш Шери-Далай Флодунуң дайынчы техниказы чаңгыс удаа эрес чаартынган, артемиин база бүдүрүлгенин эн чаа чедишкиннериниң үндезинниге ол сайзырадгайжын келген. Бөгүн Армия болгаш Флот эн-не болбаазын чепсекбиле, оон иштинде ядыы-бүрү ажылдалдың ракеталары-биле дериттинген.

Шолде—АХУК шериглериниң ракеталары. Олар Төрөөн чуртуң дээрин, атаарының кандыг-даа үеэинде, хүндүс болгаш дүне камгалап турар. АХУК шериглериниң чепсегленишкининде башкарылгалыг ракеталарын автоматтыгган комплекстери, дозар-хыдыкчылар, амгы үениң радиолокациялыг техниказы турун турар. Дайынчы ракета техниказының тус-тус хевирлери парадка киришкен.

Дайынчы техника марыжының соонда күргаг чер шериглериниң оперативтиг-тактиктиг ракеталарының колонназы эрткен.

Чонунга, төрөөн Коммунистиг партиязына кызыгаар чок бердинген Армияның болгаш Флоттуң совет дайынчылары Төрөөн чуртун, бүгү социалистиг дем каттыштырылгазын камгалаарынга кезээде белеп.

Шолдун кырынга марш аллгазы чаңгыланы берген: муң хогжумнуг каттышкан шериг оркестриниң одуруглары индирлериниң мурну-биле эрткен.

Шеригниң байырлал марыжы доозулган.

Холдарында туктар болгаш вымпелдер туткулаан кызыл костюмнерлиг аныяк ооллар, кыстар Кызыл шолге үнүп келген. Байырлал чыскаалы эгелээн ол.

«XX үс чылдың кол боуушкунду, капитализмден социализмче бүгү делегейге тоогүүг эргилдениң эгези—Октябрьның социалистиг Улуг революциязы делгерезин!» дээп сөстер одуруглар кырынга чаңгыланы берген. Аная харыы кылдыр үш дакпыр «ура!» чиртигейни берген.

Кырында В. И. Ленинниң портредин тургускан машина Тоогу музейинден төпче кел чорган. Эрги делегейни силгээн болгаш чер кырынга кезээрдин чаа хевирни тургузарынга чедирген ол хүннерни угаан-бодалга катап сагындырышаан, кырында матростарлыг, солдаттарлыг, ажылчыкызыл гвардейжилерлиг машиналар ону үдеп алган. Чыскаалдың киржикчилери В. И. Ленинниң мавзолейинге чечектер салган.

Өскерли хопа берген—кызыл постерден «СӨКП» дээн сөстер шол кырынга тургустуна берген. ГУМ-нуң ханазын дургаар СӨКП ТК-ның Политбюро кежигүннериниң портреттери кодургун үнген.

Машиналар кел чорааан. Оларның бирээзинде—СӨКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң фотопортреди, СӨКП ТК-ның, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң каттышкан байырлыг хуралынга оон иелеткелинден одуруглар, оске машиналарда —ол хуралга хүлээп алган «Совет улуска» кыйгырыгны болгаш «Делегейниң бүгү чурттарының улустарынга, парламентилериниг болгаш чазактарынга» кыйгырыгны фото-хоолгазы.

Шолдун товушде—эвиледдешкен республикаларның сүлде демдектериниг хүрээлеткен, сайгылгаан-биле чыдыш кааи ССРЭ-ниң сүлде демдээ, Эвиледдешкен республикаларның улустарының дылдарының кырында: «ССРЭ-ниң Конституциязы делгерезин!» деп бижээн кызыл постерни чыскаалгаанвар тудуп алган чорааан.

Кызыл шолге ССРЭ-ниң улустарының национал костюмнерин кедип алган бичин уруглар келген. Олар партияның болгаш чаасактың удуртукчуларынга чечектер тудускан.

Шөлге Москваның — Маадыр хоорайның, күш-ажылчы хоорайның туғун кирип келген. Ол тукту Коммунистиг партияның хоочуннарының — революцияның киржикчилериниң, Совет Эвилелиниң Маадырларының, Социалистиг Күш-ажылдың Маадырларының, бүдүрүлгенин мурнакчыларының болгаш чаартыкчыларының колонназы үдээн. Оларның кырында Москваның бүдүрүлге черлериниң туктары киксээн. Найысылалдың ажылчы чоннарының төлээлекчилериниң байырлалдыг чыскаалы эгелээн.

Владимир Ильич аттыг заводтуң электромашина тудукчулары чыскаалга кызыл кожаалар ыг үнүп келгеннер. Байырлалдың баштайгы чечектерин олар бо эртен В. И. Ленинниң турескаалынга чаңчыл ёзугаар экеп салганнар.

Улуг Октябрьның баштайгы оюнун бүдүүзүнде заводка чүве чугаалаан. В. И. Ленин «Бүгү үүлдерни ажылчыннарга, бүгү чүүлдерни ажылчы чоннарга!» деп сөстерин чугаалаан.

— Ильичиниң ол сөстери бистиң амыдыралывыстың хоойлузу болу берген— деп, кол механик В. В. Пикунов чугаалаан. Заводка ол токарь болуп келген, а бо хүн ол кол специалист болу берген. Заводта үш кижи бүрүзү-ле ооренип турар: үениң негелдези ындыг болган.

«ЗИЛ» каттыжыышкынның байырлаазда рапортунда мынча деп бижээн: ЗИЛ—159 автомобильдиң шенелде хевирин бүдүрүп үндүрген. Ол бодунуң мурнунда турган АМО-га мырыңай домей эвес. Ол марканың баштайгы он машиназы Москваның кудумчуларынга 1924 чылдың ноябрь 7-де костүп келген. Оларга мындыг дозуң бижип каан болган: «Эзен ажылчын кижи болур бүдүрүүгеде капиталист ээ турда турбаан автомашинаны бүдүре берген». Бөгүн мурнунда турган АМО завод он алды салбырларлыг ЗИЛ каттыжыышкыны болу берген. 108 секунда болгаш-ла кол конвейерден бирги класстың автомобиля үнүп турар.

Долгаын чоруур подшипник— Күрүненик бирги подшипник заводунуң демдээ ол. Баштайгы беш чылдың тургусканы ол бүдүрүлге черинин коллективинге бурунгаар доктаамал шимчээшкин кезээде онзагай чүүл болур. Таптыгла ацаа массалыг хевирлериниг подшипниктериниг автоматтыг цегин делегей практиказынга эң-не баштай туткан.

Колонналар кырында — чаа рапорттар, чаа лозунгар. «Юбилейлиг эллегни чедишкининг доозар!», «Ажыктыг чоруктуң болгаш шынарнын беш чылынга — бирги класстың дерилгезин бээр!»—«Кызыл пролетарий» заводтуң ажылчыннарының болгаш специалистериниң лозуңу ол болган. Чурттуң үшкү токарь бүрүзү-ле ол бүдүрүлге черинин демдээн салган станоктарда ажылдап турар.

Станок тудукчуларының колонназында ССРЭ-ниң Күрүне шаңналының лауреады краснопролетаржыларның улуг династилазының баштыңы, хоюглакчы, коммунист В. В. Маринин бар болган. Нинтизиннде алырга, маринниер заводка үш үс хире чыл дургузунда ажылдап келгеннер. Ол династияда ажылчыннар, мастерлер, технологтар, конструкторлар бар.

Станок тудуушкуну болза индустриалдыг Москваның кол тускай мергежилиниң бирээзи болур. Найысылал ай бүрүзүнде металл болбаазырадын кылыр бүдүн чартык муң ажыг агрегаттарны болгаш автоматтыг шугумнарның барыкла он комплектилерин берип турар.

Революцияның демдээ болур кызыл чечектерни краснопресненчилер чыскаалга эккелгеннер. Районнуң демдээ болур хыш турар от хамааты дайынче чоруп турган дайынчыларның батальоннарын, маадырлыг Пресняны Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында алдаржыдын турганнарының батальоннарын чырыдын турган. Олар шупту 45 муң кижи болган. Оларның үжеи чедиги Совет Эвилелиниң Маадырлары болу берген. Краснопресненчилер тылына база маадырлыг ажылдап турганнар. «Красная Пресня» завод алдарлыг «Катюшаларны» берип, «Трехгорка» фронтуну хепкерип турган. Фашизм-биле тулчуушкун Октябрь дээш тулчуушкун болган.

«Серп и Молоттуң» металлургтарының холдарында кызыл тукчугаштар мартеннериниң чалбыжыныг чырыткызы ышкаш чайыналган.

Туктарының, транспарантыларының, ураң-чечен паннолларының агымында «Компрессор», «Фрезер», «Борец», «Большевичка», «Рот-фронт», «Манометр» деп сураглыг аттар бар. ССРЭ-ниң сайгылгаан-биле чыруткан картазын көрүп болур: Москвадан эң-не ырак черлерге чедир оттуг херектерни чоруткан. Ол болза «Каучуктуң» продукциязының хереглекчилериниң «географиязы-дыр».

Сокольники районнуң колонназының транспарантызында «Делегейге тайбын!» деп лозуң кызыл чоруур. Тайбың дугайында ленинчи декреттиң демдээ-биле Совет эргe-чагырга тургустунган. Кижилериниг медерелинде Октябрь, Тайбың, Күш-ажыл чарылбас.

СӨКП ТК-ның Октябрь кыйгырыглары колонналар кырында киисээн. Партияның сөстери совет улуска, планетаның социалистиг Улуг революциязының олум чок хереэ дээш! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны).

— Маадырлыг совет улус дээш! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны).

— Ленинниң улуг партиязы дээш! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны).

— Бистиң ынак Төрөөн чуртувус—Совет Социалистиг Республикалар Эвилели дээш! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны).

— Хосталганың болгаш деңшилгениң бүгү күштериниң эп-сеткил каттыштырылгазы дээш! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны).

— Чер кырынга быжыг тайбын дээш! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны).

— Силериниг кадыңар дээш, эргим эштер болгаш өңнүктер! (Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны). Дашканы көдүрерин чопшээреп көрүңер.

* * *

Даштыкы аалчыларның мурнундан Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының ТК-ының Бирги секретары Э. Герек чүве чугаалаан.

бүгү ак сеткилдиг кижилериниге угланган. Ол сөстерде—чаа делегейниң эгезин салган Октябрьның идеялары илереттинген. Партияның кыйгырылары төөгүүнүң эң-не харыысалгалыг үеринде кезээде хеделишкиннериниң программазы боон келген.

Улуг Октябрьның алдан чылының хүнүнде партия марксизм-ленинизмниң тиилелгелиг идеяларының тиилелгезин чаалап, сайзырааңгай социализмниң кол идеяларын бадыткап, патриотчу чаа чедишкиннерже совет улусту сорук киирип турар. Аңгы талазы-биле акыдуңмаларга, пролетаржы интернационализмниң тутунуң адаанда турун турар бүгү кижилерге, тайбың, демократия, национал хамаарышпас чоруктөөгүй демисеевин турарларга чалбыыштыг байырның сөстерин угландырган.

Маршта «Пластик» деп эртем-бүдүрүлге каттыжыышкынының колонназы. Байырлалдың бүдүүзүнде бүдүрүлге чери Кубаньның мелиораторларының улуг чагыын хуусаа бетинде күүсеткен.

Кончуг улуг тараа бажы шолге алдынналын чырыткыланган. Тараа баштарын чыскаалганнар холдарында туткулап алган. Тимирязев району чоруп орган. Совет тараа шолун чаартырының, көдээ амыдыралдың бүгү тургузуун социалистиг ёзу-биле чаартын тургузарының ленинчи идеялары тиилелгелиг боттанган.

Наймыыладың эң аныяк районнарының бирээзи — Железнодорожный районуң колонназында «Моссельмаш» заводтуң толээлекчилери чоруп орлар. Оларның туткан лозуң, плакаттарында көдээнің чагыгларын хуусаа бетинде күүсеткен дугайын чоргаарал-биле бижип каан чор.

Москваны чаагайындыр, чарашчыдыр, коммунистиг даартагы үениң хоорайы кылып турар кижилер-биле кады № 3 Моссантехтудуг трестиң бригадири, Октябрь Революциязы орденниг болгаш Алдар орденниг бүгү чергелериниң эдилекчизи И. С. Герасимов база келген.

— ССРЭ-ниң чаа Конституциязының онза бедик көдүргени ажылчын кижиниң адынга чоргаараар мен, шинээдин алган мергежилимге-даа ынан мен—деп Иван Сергеевич чугаалады.

Чырыткыланып хып чоруур лампочкалар «ОЭЛРО»-ны эң саны көргүзүп чору. Ол дээрге Мосэнерги коллективинге хамааржыр сан-дыр. Оон бүдүрүлгелери электроэнергияны ажылдап кылырын Совет эрге-чагырганың чылдарында 285 катап остүрген. Мосэнергиниң Кашир болгаш Шатур электростанциялары ГОЭЛРО-ның эң баштайгы станциялары ол. Бөгүн чурттуң электри күчүзүнде Волганың хой-хой электростанциялары, Сибирьниң гигантылары — Братскиниң, Красноярскиниң, Усть-Илимниң ГЭС-тери, оон сөөлгү агрегадын алаан каш хонук бурунгаар ажылгалга киирген, Россияның төп кезээнде база ыраккы Чукоткада атомнуг электростанциялар ажылдап турар. «Коммунизм дээрге Совет эрге-чагырганы бүгү чурттуң электрижидилгезинге катканы болур» деп Ленинниң чугаалаан сөстери амыдырада ынчаар боттанын турар.

Совет эртемниң бүгүн эргелиг толээлекчилери — ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының институттары Кызыл шолге Ленин проспектиниңде чедип келдилер. Октябрьский районуң колонназындан оларны дораан таныш каан болур; космосче ужугун бар чоруур орбитаның «Салют» деп эртем станциязының төлемиңде «20» деп сан чайыннаның костүп чору. Ол болза Улуг Октябрьның төрүттүнген чурту ийи он чыл бурунгаар космосту шинээдин ап эгелээн чурт болур дээрзин көргүзүп турар.

Улуг Октябрьга чедир үеде Россияга үш үс хире эртем албан черлери турган. А бөгүн чүгле Октябрьский районда безин барык үс чыгыы эртем төптери — академиктиг, адырлар институттары, толевилекконструктор бюролары болгаш дээди өредилге черлери бар. Ында ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының 150 чиңгине кежигүннери, бүдүн чартык муң докторлар, барык сес муң чыгыы эртем кандидаттары ажылдап турар.

«Арктика» деп атомнуг лед-околду эртемденнериниң болгаш специалистериниң эртемтехниктиг чедишкиннериниң көрүнчүү деп чугаалап болур. Чырыткыланып хып чоруур лампочкалар «ОЭЛРО»-ны эң саны көргүзүп чору. Ол дээрге Мосэнерги коллективинге хамааржыр сан-дыр. Оон бүдүрүлгелери электроэнергияны ажылдап кылырын Совет эрге-чагырганың чылдарында 285 катап остүрген. Мосэнергиниң Кашир болгаш Шатур электростанциялары ГОЭЛРО-ның эң баштайгы станциялары ол. Бөгүн чурттуң электри күчүзүнде Волганың хой-хой электростанциялары, Сибирьниң гигантылары — Братскиниң, Красноярскиниң, Усть-Илимниң ГЭС-тери, оон сөөлгү агрегадын алаан каш хонук бурунгаар ажылгалга киирген, Россияның төп кезээнде база ыраккы Чукоткада атомнуг электростанциялар ажылдап турар. «Коммунизм дээрге Совет эрге-чагырганы бүгү чурттуң электрижидилгезинге катканы болур» деп Ленинниң чугаалаан сөстери амыдырада ынчаар боттанын турар.

Совет эртемниң бүгүн эргелиг толээлекчилери — ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының институттары Кызыл шолге Ленин проспектиниңде чедип келдилер. Октябрьский районуң колонназындан оларны дораан таныш каан болур; космосче ужугун бар чоруур орбитаның «Салют» деп эртем станциязының төлемиңде «20» деп сан чайыннаның костүп чору. Ол болза Улуг Октябрьның төрүттүнген чурту ийи он чыл бурунгаар космосту шинээдин ап эгелээн чурт болур дээрзин көргүзүп турар.

Улуг Октябрьга чедир үеде Россияга үш үс хире эртем албан черлери турган. А бөгүн чүгле Октябрьский районда безин барык үс чыгыы эртем төптери — академиктиг, адырлар институттары, толевилекконструктор бюролары болгаш дээди өредилге черлери бар. Ында ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының 150 чиңгине кежигүннери, бүдүн чартык муң докторлар, барык сес муң чыгыы эртем кандидаттары ажылдап турар.

«Арктика» деп атомнуг лед-околду эртемденнериниң болгаш специалистериниң эртемтехниктиг чедишкиннериниң көрүнчүү деп чугаалап болур. Ук ледокол Соңгу полюсче чижеглээр чүве чок эрес-дидим чорукту кылган. Колонналарның кызыл шолге бедик костүп чоруур плакатта «Авроралан» «Арктикага» чедир» деп бижээн. «Авроралан» «Арктикага» чедир эрткен алды он чыл шынан-ла чүс-чүс чылдарга дериежир.

Автомобиль кырында канчаар-даа аажок улуг глобус дескинин чоруур цирк артистериниң колонназын Октябрь чыскаадының бирги чылында улус сеткилиниң ханызындан магадап корүп турганнар. Ынчан аныяк совет уран чүүл баштайгы базымнарын чаа-ла кылын эгелээн турган. Бөгүн чогаадыкчы интеллигенция чогаалчыларының, чурукчуларының, композиторларының, актёрларының канчаар-даа аажок улуг отрядынан тургустунган. Олар боттарының маадырлары-биле байырлал чыскаалында кады базын олурлар.

Чурттуң эң улуг дээди өредилге черинин — Москва университединиң төлээлекчилери шолге кирип келди. «Совет эрге-чагырганың чылдарында Москваның күрүне университеди дээди эртемниг 160 муң специалистерни белеткээн»—деп бир транспарантыда бижээн. Ук университетте ам барык 36 муң кижи өөренип турар. Ол болза революция мурнунда бүгү Москваның студентилериниң хой.

Шолден эрткен кызыл туктарының чалгыы сөөлүүрен бар чор. «Интернационалдың» байыыл-лдыг ангазы дыңналып тур. Ук ыры-биле ажылчыннар болгчы тараачыннар, солдаттар болгаш матростар эрги делегейни шүүргедээннер. Ам чаа делегей тургустунган. Улуг Октябрьның алдан чылында болган байырлал чыскаалы партия биле чоннуң чаңгыс эвин чайыннадыр көргүскен, коммунизмни тудуп тургузуп турар пинтиледдиг политиктиг удуртулгазын бодунуң холунга алган күш-ажыл кижизи кандыг улуг күчү күштүг чүвел дээрзин тодаргай бадыткаан.

Улуг Октябрьның тутунга шынчы Советтер чурту бодунуң төөгүзүүнүң чеденги чылынче кирипкен.

Кызыл шолден репортажты СЭТА-ның корреспондентилери кылган.

Кремльдиң Съездилер ордузунга байырлалдың хүлээп алыышкыны

(Төнчүзү. Эгеан 1-ги арында).

ния чугаалаан чылыг болгаш чаагай сөстерничер дээш Силерге чүректиг ханызындан четтирдивис, эргим аалчылар (**адыш часкаашкыны**). Чер кырында хосталганың, деңшилгенин болгаш тайбының бүгү күштери-биле Совет чурттуң чайгылыш чок эп-сеткил каттыштырылгазының дугайын Улуг революцияның 60 чыл ою ою хүнүнде база катап медеглеп тур бис! (**Адыш часкаашкыны**).

— Эң эки келир үеже улустарга орук чырыткан Октябрьның социалистиг Улуг революциязының олум чок хереэ дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

— Маадырлыг совет улус дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

— Ленинниң улуг партиязы дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

— Бистиң ынак Төрөөн чуртувус—Совет Социалистиг Республикалар Эвилели дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

— Хосталганың болгаш деңшилгениң бүгү күштериниң эп-сеткил каттыштырылгазы дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

— Чер кырынга быжыг тайбын дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

— Силериниң кадыңар дээш, эргим эштер болгаш өңнүктер! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**). Дашканы көдүрерин чопшээреп көрүңер.

* * *

Даштыкы аалчыларның мурнундан Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының ТК-ының Бирги секретары Э. Герек чүве чугаалаан.

Эш Э. ГЕРЕКТИҢ чугаазы

Хүндүлүг эш Брежнев!
Эргим эштер!
Өңнүктер!

Силериниг ам чаа чугаалаан бүгү чүүлдериниг, эргим Леонид Ильич, бистерни ёзулуг-ла хайныктырып, бистериниг чүректериниске ханызы-биле сиңиннкти. Манаа олурушкан бүгү совет эштериниг болгаш бүгү деңшилгелиг кижи төрелгетениниг бо улуг байырлалынга боттарының партияларын, улустарын болгаш чурттарын төлээлеп кээр аас-кежиктиг болган бүгү кижилериниг база сеткил-сагыжы хайныккан дээрзиниге бүүрүүр мен. Бо байырлалга киришкенивис кажан-даа уттундурбас.

Байырлыг хуралга силериниг кайгамчык плеткелицерни сагыжыныска кеэзеде арттырып алыр бис, эш Брежнев. Алдан чылдарда Советтер чуртунуң аажок улуг чедишкиннериниг болгаш делегейге социализм типилелгезиниг түүнеледерин үндүрбүшаан, Силер ооңбиле кады амгы үениг боттуг байдалының ханы анализин берген болгаш бүгү кижи төрелгетениг эрге-аажыктарынга бистиг пинти сорулгаларывыс дээш демиселди улам ыцай хөгжүдүрииниг перспективаларын көргүскен силер. (**Адыш часкаашкыны**). Силериниг чаагай сеткил болгаш оптимизм-биле сиңиккен чугаацарның ханы салдары бистеам-даа артпышаан. Бо шынар Ленинниг партиязынга—Совет Эвилелиниг Коммунистиг партиязына, совет улуска кеэзеде мөзүлеш чораан.

Силериниг партияңар, улуг орус улус, бүгү совет улустар боттарының тиилелгелериниге—тиилелгелиг бирги социалистиг революцияга, делегейге бирги социалистиг күрүнеи тургусканыга, Сөөттер чуртунуң шапкын хөгжүлдезиниге, оон делегейде ат-алдарынга чоргаарланыр эргелиг. (**Адыш часкаашкыны**). Бо бүгүде—келир үеге чайгылыш чок бүүрелдин, СӨКП-ниг XXV съездизиниг айытканы бедикче — бурунгаарлаар дидим улам ыцайгы маршка чедишкиннериниг үүнүп турар дөзүбар. Ынчангаш бо бүгүнүг ССРЭ-ниг чаа Конституциязында — бистиг үениг эң-не тиязынга, совет улуска кеэзеде мөзүлеш чораан.

Силериниг партияңар, улуг орус улус, бүгү совет улустар боттарының тиилелгелериниге—тиилелгелиг бирги социалистиг революцияга, делегейге бирги социалистиг күрүнеи тургусканыга, Сөөттер чуртунуң шапкын хөгжүлдезиниге, оон делегейде ат-алдарынга чоргаарланыр эргелиг. (**Адыш часкаашкыны**). Бо бүгүде—келир үеге чайгылыш чок бүүрелдин, СӨКП-ниг XXV съездизиниг айытканы бедикче — бурунгаарлаар дидим улам ыцайгы маршка чедишкиннериниг үүнүп турар дөзүбар. Ынчангаш бо бүгүнүг ССРЭ-ниг чаа Конституциязында — бистиг үениг эң-не ханы утказыг болгаш эң-не мурнакчы конституциялында, социалистиг гуманизмниг, демократияның болгаш тайбының ёзуулуг хартиязында көргүскен. (**Адыш часкаашкыны**).

Совет улуска Силериниг кыйгырыңар, эш Брежнев, оон-биле кады бүгү чер-делегейниг кижилериниге база кыйгырыг болган, чүге дээрге Октябрь революциязының салдары — дорт-даа азы доора-даа—оларның амыдырылынга салдар чедирбээн ындыг улус чок болгай. Ол салдар Улуг Октябрьның идеяларын боттуг чүүлде боттандырып турар социализм чурттарының улустарының амыдырылында эң-не тода илереп турар. Идейлиг чаңгыс эптиг, акы-дуңма найыралдың болгаш кады ажылдажылганың ёзуузу-биле каттышкан бистер чаагай сеткилдиг пинти эчис сорулгаже чайгылыш чок болгаш шинтирлиг -чорун орар бис. (**Адыш часкаашкыны**).

Совет Эвилелиниг Коммунистиг партиязы, оон Төп Комитеди, эш Брежнев Силер бодуңар ол идеяларны тайбының программазында хөгжүткен, төөгүде эң улуг атомнуг кыжаныгдан кижи төрелгетениг чайладырының, бүгүнинги тайбыңы тургузарының кара чаңгыс идеелдиг аргазы болуп турар чавырлыышкынның ханы бодалдыг концепциязын ажылдап кылган. Юбилейлиг хуралга хүлээн алдыыган кыйгырыг ынчангаш бүгү улустарның, чаагай сеткилдиг кижилериниг эң калбак харыызын алган. (**Адыш часкаашкыны**).

Эргим эштер болгаш өңнүктер, бистиг пинти улуг байырлалывыска Советтер чуртунуң аалчылары бистериниг шупту-вустуң өмүнээвистен совет улуска, Ленинниг партиязынга, СӨКП Төп Комитединге, ССРЭ-ниг Дээди Совединге болгаш Министрлер Чөвүделиге, эш Леонид Ильич Брежневтиг бодунга, боттарының Төрөөн чуртун—делегейге социализм күштериниг чеңгижин хөгжүдериге, Октябрь революциязының мөңге дириг идеяларын боттандырарынга улам улуг чедишкиннерни күүзүрин чөпшээреп көрүңер! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

Коммунизмниг болгаш тайбының тиилелгези дээш! (**Үргүлчүледдиг адыш часкаашкыны**).

* * *

Хүлээп алыышкын чылыг, чүректиг ханызындан байдалга эрткен.

Хүлээп алыышкын киржикчилериниге ураң-чүүл мастерлериниг байырлал концертин көргүскен.

(СЭТА).

БҮГҮ ТЫВА БАЙЫРЛААН

Кызыл

Чээрби үс чылдың кол боуушкунунуң, совет улустуң, бүгү чурттарның коммунистериниг, бүгү кижи төрелгетениг ондур улуг болгаш чырытылыг байырлалы —Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл ою бистиг Республиканың найысылалы Кызыл хоорайның ажылчы чоннары база кайгамчык улуг политиктиг көдүрүүшкүн-биле байырлаан эрттиргеннер.

Эртевниг 11 шак. Кызылың В. И. Ленин аттыг шолуңайнаар-даа көорте, хөлбеңзөң кызыл туктар, Улуг Октябрьның алган-йөрээн лозуңнар, плакаттар, транспарантылар, байырлал шинчи кирип келгеннер, арын-шырайында өөрүшкү чайнаан чоп.

Трибунада партия, чазактың удуртукчу ажылдакчылары, революцияның, дайынның болгаш күш-ажылдың хоочуннары, кожавыста найыралдыг Моол Арат Республиканың төлээлери, чалаткан аалчылар. Чыскаал мурнуу чартында байырлыг митингге СӨКП Төп Комитединиг кежигүнүнге кандидат, СӨКП Тыва өбкомунуң бирги секретары **Г. Ч. Ширшин** Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл ою ою хүнүнде байырлалын таварыштыр чылыг чоннга байыр чедирип чүве чугаалаан.

Эш Г. Ч. ШИРШИННИҢ чугаазы

Эргим эштер! Бөгүн совет улус, деңшилгелиг бүгү кижи төрелгетен Октябрьның социалистиг Улуг революциязының чыл ою байырлалдыы-биле өмдеглеп эрттирип турар.

Кижи төрелгетениг бүгү ыңгыгүүнде боон келген кандыг-даа социал-политиктиг бодуушкуннар Улуг Октябрьга ажан-даа денгежи четпес. Россияның ажылчын аңгызының ядыы тараачыннар-биле эвиледдежип алган, улуг Ленинниг башталгазы-биле, большевиктер партиязының удуртулгазы-биле боттандырган революциязы кижи төрелгетениг төөгүзүнге чаа эраны — капитализмден социализмче шилчилгениг эразын ажыткан.

Улуг Октябрьның 60 чыл алдарлыг юбилейи-биле холбаштыр СӨКП Тыва өбкомунуң, Тыва АССР-ниг Дээди Совединиг болгаш Министрлер Чөвүделиниг өмүнээзинден республиканың болгаш Кызыл хоорайның ажылчы чоннарынга, Совет Армиязының дайынчыларынга изиг байырны чедирип, Төрөөн чуртувус—ССРЭ-ниг чечектелишкини дээш ажыл-ижиге чедишкиннерни болгаш амыдыралчурталгазынга аас-кежиктиг күзээрин чөпшээреп көрүңер, эштер! Акы-дуңма Моолдан келген аалчыларга болгаш МАР-ның ажылчы чоннарынга социализм тургузуушкунунга, МАРН-ның XVII съездизиниг шинтирлерин күүседиринге улуг чедишкиннерни күзээрин чөпшээреп көрүңер!

Делегейде бүгү улустуң социалистиг баштайгы күрүнезиниг чаа Конституциязын хүлээп алган чыл — юбилейжи 1977 чыл социалистиг Ада-чуртувустуң төөгүзүнге кезээде уттундурбас боон артын калыр.

Чаа Үндезин Хоойлу совет кижилерге тодаргай, чырык перспективаларны ажыдын берген болгаш Төрөөн чурттуң моон ыцайгы хөгжүдези дээш оларның улам күжеиишкиниг ажылдаарынче сорук киргген. Совет Күрүнениг эчис сорулгазы —аңгылар чок коммунистиг пинтилелди тургузар дээш сорулгазы амгы Конституцияда быжыглаттынган.

Ол сорулганы күүседиринге совет улус долу бүүрелдиг. Улуг Октябрьның соонда эткен алды он чылдарның дургузунда бистиг чуртувус бүгү делегейге тоогүүг типилелгени чедип ап, сайзырааңгай социалистиг пинтилелди тургускан. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл ою-ла турескаатканы СӨКП ТК-ның, ССРЭ-ниг болгаш РСФСР-ниг Дээди Советтериниг байырлыг хуралынга кылган илеткелиге СӨКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниг Дээди Совединиг Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев ол дугайын тодаргай болгаш бүүрелдиг чугаалаан.

Октябрь революциязының хереэ делегейниг социализм системазының чедишкиннеринде, делегейниг коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкининиг төөгүүг чаалап алышкыннарында, улустарның национал-хосталгалыг демиселиниг чедишкинн

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛДИҢ СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫЖЫНЫҢ МУРНАКЧЫЛАРЫНГА КҮШ-АЖЫЛЧЫ ШЫЛГАРАНГАЙ ЧЕДИИШКИННЕРИ ДЭЭШ 1977 ЧЫЛДА ССРЭ-НИҢ КҮРҮНЕ ШАҢНАЛДАРЫН ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА

СЭКП ТК-ныҢ болгаш ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ доктаалы

СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниҢ Министрлер Чөвүлелин ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ чанында ССРЭ-ниҢ Ленин болгаш Күрүне шаннаалдарынаң талазы-биле КомитеттиҢ база профессионалдар эвилелдериниҢ Бүгү-эвилел Төп ЧөвүлелиниҢ киирип келген саналдарын чугаалажып көрген, 1977 чылда ССРЭ-ниҢ Күрүне шаннаалдарын тыпсыр деп доктаатканы болза:

1. Өскүт металлдарны ажылдап кылыр талазы-биле С. Орджоникидзе аттыг Кольчугин заводунуҢ вальцовщиги Михаил Савельевич **Алпаткинге**, БратскиниҢ аллюминий заводунуҢ электролизчилер бригадири Алексей Иванович **Свиридоновка**, СорскиниҢ Ф. Э. Дзержинский аттыг молибден комбинадынаң экскаватор машинизи Олег Николаевич **Федурога**, «Якутзолото» деп бүдүрүлге каттыжышкынынаң Депутатскийде ак-коргулчун казып тывар даг-арыглал комбинадынаң комплекстиг бригадазынаң бригадири Владимир Иванович **Грива**, Норильскиде А. П. Завенягин аттыг даг-металлургия комбинадынаң өрүмнекчилер бригадазынаң бригадири Евгений Петрович **Асташинге**, БелорецкиниҢ М. И. Калинин аттыг металлургия комбинадынаң ажылчыны Исмагил Хамитович **Ахтямовка**, Никольскиде ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязынаң 50 чылы аттыг южнотрубный заводунуҢ вальцовщиги Павел Григорьевич **Белыйга**, Соколовск-Сарбайскиде В. И. Ленин аттыг даг-арыглал комбинадынаң экскаватор бригадазынаң бригадири Николай Федорович **Дерепага**, Нижне-Тагильскиде В. И. Ленин аттыг металлургия комбинадынаң улуг кан эзилдиркизи Владимир Антонович **Журавлевка**, КоммунарскиниҢ металлургия заводунуҢ кан эзилдиркизи Александр Михайлович **Качаловка**, И. Ф. Тевосян аттыг «Электрокан» деп электрометаллургия заводунуҢ кан эзилдиркизи Анатолий Романович **Коротеньковка**, МагнитогорскиниҢ В. И. Ленин аттыг металлургия комбинадынаң ажылчыны Иван Петрович **Панушага**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери, бүдүрүлге күчүлерин хуусаа бетинде шиңгээдин алганынаң, чаа техниканы болгаш мурнакчы технологияны ажыглаарынга үндезилээш, металлургия бүдүрүлгезинин ажыктыг чоруун дыка бедиткеңге болгаш кижи бүрүзүниҢ ажылдаар черинге курлавырларны дилеп тывары база улам долузу-биле ажыглаары дээш чарышты хөгжүдүринге инициативазы дээш.

2. Москваның Владимир Ильич аттыг электромеханика заводунуҢ ажылдакчылары, дарганнар бригадири Николай Васильевич **Метелкинге**, токарлар бригадири Иван Григорьевич **Амосовка**, слесарь-эптекчилер бригадири Николай Петрович **Кузнецовка**, «Свердловэнерго» эргелелиниҢ Рефтин ГРЕС-ниҢ энергоблок машинизи Петр Николаевич **Росляковка**, «Севзапэнергомонтаж» трестиҢ соңгу ТЭЦ-иде эптеге участогунуҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Владимир Ильич **Смоляковка**, Ленинградта С. М. Киров аттыг «Электросила» деп электромашина тудуушкун каттыжышкынынаң токарь-карусельщиктер бригадири Павел Васильевич **Ивановка**, СибирьниҢ аар электромашина тудуушкун заводунуҢ токарь-карусельщиктер бригадири Александр Алексеевич **Дубчакка**, НововоронежскиниҢ атомнуг электростанциязынаң ажылдакчылары, Александр Иванович **Шамовка**, Вячеслав Михайлович **Грачевка**, Андрей Васильевич **Тарасенкога**, Юрий Иванович **Фоминыхка**, Анатолий Геннадиевич **Куракинге**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери, энергетиканы болгаш электротехника үлет-мүрүүге бүдүрүлгениҢ ажыктыг чоруун дыка бедиткеңге болгаш ажылдың шыларын эжижидери база күш-ажылга демнежиргеге дээш социалистиг чарышты хөгжүдүринге инициативазы дээш.

3. МуромскиниҢ Орджоникидзе аттыг заводунуҢ токары Анатолий Иванович **Курылевка**, «Тяжстанкогидропресс» заводтуҢ ажылдакчылары АнатолиҢ Иванович **Литвиновка**, Юрий Иванович **Зиновьевке**, Владимир Иванович **Хвостовка**, СаратовтуҢ станок тудуушкун заводунуҢ токары Иван Михайлович **Яковлевке**, Москваның Серго Орджоникидзе аттыг станок тудуушкун заводунуҢ шлифовщиги Василий Николаевич **Ледовскихке**, Одессаның В. И. Ленин аттыг радиал-өрүмнекчи станоктарынаң заводунуҢ токарь-расточниги Иван Алексеевич **Рябоконьга**, Москваның станок тудуушкунунуҢ А. И. Ефремов аттыг «Кызыл пролетарий» заводунуҢ чонукчузу Иннокентий Иванович **Мальцевке**, НовосыбовскиниҢ станок тудуушкун заводунуҢ фрезеровщиги Вячеслав Владимирович **Коломиепке**, механика заводунуҢ ажылдакчылары Григорий Николаевич **Князевке**, Николай Степанович **Куелевка**, Владимир Дмитриевич **Марюшкинге**,—күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн шапкын өстүрер, дериг-хереклеалдерни чаартыр, техниканы болгаш бүдүрүлгениҢ оске-даа кулавырларын дөмүштиг ажыглаарын бедидер талазы-биле амы-хуунуҢ болгаш бригаданың үткушкак планнарынга үндезилээш, чедиш алган күш-ажылчы шылгарангай чедиишкиннери дээш.

4. ДонецкиниҢ хөмүр-даш казын тывар талазы-биле бүдүрүлге каттыжышкынынаң Е. Т. Абакумов аттыг шахтазынаң кол механиги Карп Васильевич **Аверьяновка**, ол-ла каттыжышкынынаң «Октябрьский» деп шахта эргелелиниҢ чер казар машиналарынаң машинизи Александр Екимович **Николаевке**, КопейскиниҢ С. М. Киров аттыг машина тудуушкун заводунуҢ ажылдакчылары Юрий Егорович **Купричевка**, конструкторлар бюрозунуҢ начальниги Евгений Иванович **Киселевка**, Караганданың хөмүр-даш казын тывар талазы-биле бүдүрүлге каттыжышкынынаң «Молодежная» шахтазынаң комплекстиг бригадазынаң бригадири Виктор Петрович **Бабичиге**, ол-ла каттыжышкынынаң ажылдакчылары, Костенко аттыг шахтаның чер казар машиналарынаң машинизи Алтайбек **Жаңайдаровка**, «Северная» шахтаның участок начальниги Александр Кузьмич **Романютага**, Ыраккы Чоон чүктүү хөмүр-даш казын тывар талазы-биле бүдүрүлге каттыжышкынынаң «Юго-Западный» уургайынаң экскаватор машинизи Николай Сергеевич **Лекенге**, «Кемеровоуголь» деп бүдүрүлге каттыжышкынынаң Краснобродск автобаазазынаң автосамосвал чолаачызы Сергей Петрович **Сарапуловка**, ол-ла каттыжышкынынаң «Краснобродский» хөмүр-даш уургайынаң экскаватор машинизи Василий Васильевич **Французенкога**, «Харьковнефтегаз шинчилел» трестиҢ Краснограделкиде нефть, газ шинчилен тывар экспедициязынаң улуг өрүмнекчи мастери Махаил Дмитриевич **Аврамецка**, Сосновск экспедициязынаң даг-өрүмнекчилер бригадазынаң бригадири Алексей Андреевич **Поляковка**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери, одаар чүүл-энергетика курлавырларын немей өстүрер, бүдүрүлге ажылдарын интенсификастаарынга база даг болгаш өрүмзөлкин техниказын эң долу ажыглаарынга үндезилээш бүдүрүлгениҢ ажыктыг чоруун дыка бедидер талазы-биле чоргаадыкчы идекейги болгаш инициативазы дээш.

5. БалаковскиниҢ В. И. Ленин аттыг «Химволокно» деп бүдүрүлге каттыжышкынынаң химиктиг волокно хептекчизиниҢ аппаратчиги Лидия Алексеевна **Вахнинага**, Горький хоорайның «Орбита» заводунуҢ эптекчи келикчизи Анна Ивановна **Безруковага**, «Оруе арга-арыг» деп ыяш ажылагайынаң дуржулга-бүдүрүлге каттыжышкынынаң комплекстиг бригадазынаң бригадири Николай Афанасьевич **Фефеловка**, ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ чанында геодезия болгаш картографияны кол эргелелиниҢ № 5 бүдүрүлгезинин улуг топографы Николай Петрович **Терещенкога**, «Вологда ыяш-үлетпүр» деп Бүгү-эвилелдиҢ ыяш-үлетпүр каттыжышкынынаң Монзенскиде ыяш-үлетпүр ажыл-агый черинге улгаттыр каттышырган ыяш-белеткел бригадазынаң бригадири Анатольевич **Алексеевке**, «Иркутск ыяш-үлетпүр» деп Бүгү-эвилелдиҢ ыяш-үлетпүр каттыжышкынынаң «Зиминск ыяш» деп бүдүрүлге черинге улгаттыр каттыштырган ыяш-белеткел бригадазынаң бригадири Николай Степанович **Дедовка**, «Кострома ыяш-үлетпүр» деп Бүгү-эвилелдиҢ ыяш-үлетпүр каттыжышкынынаң Зебляковскиде ыяш-үлетпүр ажыл-агый черинге улгаттыр каттыштырган комплекстиг бригадазынаң бригадири Геннадий Александрович **Худяковка**, «Эвилел химия-ыяш» деп бүгү-эвилелдиҢ үлетпүр каттыжышкынынаң Свердловскиге хамаарлыр бүдүрүлге химия-ыяш каттыжышкынынаң Краснограделкиде дуржулга үлегерлиг химия-ыяш ажыл-агыйынаң ажылчыны Зинаида Егоровна **Костылевага**, МукачевскиниҢ мебель комбинадынаң станочниктер бригадири Василий Михайлович **Янцога**, Навоиде даг-металлургия комбинадынаң ажылдакчылары Николай Иванович **Болотовка**, Георгий Николаевич **Семеновка**,—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери, бүдүрүлгениҢ технологиязын болгаш күш-ажылды организастаарын сайзырангайжыдарынга база дериг-хереклеалдерни чаартырынга болгаш техниканы улам ажыктыг ажыглаарынга үндезилээш, күш-ажылдың бүдүркүлүүн дыка өстүргени дээш.

6. Ленинчи комсомол аттыг заводтуҢ слесарь-эптекчилер бригадири Петр Григорьевич **Валевка**, «Ленинчи дарганнарга» заводтуҢ слесарь-монтажчылар бригадири Николай Романович **Молодченкога**, машина тудуунуҢ заводунуҢ ажылдакчылары Василий Иванович **Колковка**, Владимир Александрович **Макаровка**, Раиса Ивановна **Ивашенкога**, Раиса Якимовна **Осиповага**, Фавлие Гиятовна **Нигматуллинага**, Антонина Федоровна **Барышевага**, Волгоградтың Ф. Э. Дзержинский аттыг трактор заводунуҢ ажылдакчылары таарыштырыкчы Иван Дорофеевич **Александровка**, слесарь-эптекчилер бригадири Раиса Николаевна **Батищевага**, дарган-хевилекчилер бригадири Адольф Васильевич **Пузановка**, хевилекчи Иван Степанович **Калмыковка**—күш-ажылчорудулгаларын комплекстиг сайзырангайжыдарынга, мергежилдерни дакпырлаарынга, күш-ажылды организастаарының марнакчы аргаларын база хевирлерин шиңгээдип алырынга үндезилээш, күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери дээш.

7. Москваның «Красный Октябрь» кондитер фабриказынаң марамельщиктер бригадири Александра Андреевна **Беловага**, Решетихинниң долгаарчетки аргыыр фабриказынаң четки аргыкчызы Нина Михайловна **Агеевага**, Ворошиловградтың Октябрьның социалистиг Улуг революциязынаң 50 чылы аттыг идик кылыр бүдүрүлге каттыжышкынынаң быжыкчызы Екатерина Григорьевна **Житникке**, Москваның идик кылыр «Буревестник» бүдүрүлге каттыжышкынынаң идик хептекчизи Юрий Владимирович **Агафоновка**, Ленинградтың, беш эттээр бүдүрүлге каттыжышкынынаң «Марксист» хөмдааранылга комбинадынаң хом-алгы чиг-эт хоюглакчызы Николай Сергеевич **Васильевке**, Москваның «Большевичка» даараныла бүдүрүлге каттыжышкынынаң хол-биле дараныкчызы Вера Степановна **Гридневага**, Ореховоның К. И. Николаева аттыг хевен-саазын комбинадынаң аргыкчызы Валентина Егоровна **Локтевага**, «Балтий мануфактура» комбинаттын аргыкчызы Зинаида Федоровна **Агафоновага**, Кыргыстын камволь-шепкен комбинадынаң аргыкчызы Надежда Сергеевна **Лавскаяга**, ВязниковскиниҢ хендир комбинадынаң аргыкчызы Римма Александровна **Гавриловага**, РостовтуҢ трикотаж бүдүрүлге каттыжышкынынаң Ростовта ук кылыр фабриказынаң мастериниҢ дузалакчызы Виктор Георгиевич **Бельныйга**, Москваның «Красный богатырь» бүдүрүлге каттыжышкынынаң резин идиктер хырбалакчыларынаң бригадири Татьяна Васильевна **Агафоновага**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери болгаш харыылаар зоналарын калбартырынга үндезилээш, улустуҢ хереглеп бараанларын бүдүрүлге көвүдедири болгаш шыларын эжижидери дээш чарышты хөгжүдүринге инициативазы, кампалганың чурумун хандырганы дээш.

8. Волганың «Волготанкер» деп нефть кудар пароходствозунуҢ «Маадыр Н. Вилков» теплоходунуҢ механиги болгаш үшкү штурманы Павел Иванович **Островерхэвка**, Балтиканың далай пароходствозунуҢ «Магнитогорск» теплоходунуҢ улуг механиги Владимир Кириллович **Швецовка**, Кара далайның далай пароходствозунуҢ «Медногорск» теплоходунуҢ механиги Виталий Васильевич **Николаенкога**, НовороссийскиниҢ далай пароходствозунуҢ «Будапешт» турбоходунуҢ улуг механиги Георгий Павлович **Тендитныйга**, Соңгу далай пароходствозунуҢ «Волга» теплоходунуҢ улуг механиги Геннадий Михайлович **Ушаковка**, Соңгу-Кавказтың девискээр транспорт эргелелиниҢ № 1194 автоколонналарының чолаачылар бригадазынаң бригадири Илья Тихонович **Ярошенкога**, ол-ла эргелелдиҢ № 1191 автоколонналарының чолаачылар бригадазынаң бригадири Виктор Николаевич **Посачевка**, Горький хоорайның № 1 пассажирлер АТБ-зинин чолаачылар бригадазынаң бригадири Василий Федорович **Шкилевка**, Одесса—Кишинев демир-орууның Ильичевск станциязының ажылдакчыларын диспетчер Владимир Григорьевич **Курийге**, поездилер чыыкчызы Александр Николаевич **Алинчукка**, улуг хүлээн алыкчылар Вера Федоровна **Филиппенкога**, Агафья Ильинична **Быковага**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери болгаш сут, автомобиль, демир-орук транспортунуҢ ажылынаң ажыктыг чоруун бедидер болгаш ыларын эжижидер дээш социалистиг чарышты калбартырынга инициативазы дээш.

9. Уралдың Серго Орджоникидзе аттыг аар машина тудуушкун заводунуҢ комплекстиг бригадаларының бригадирлери Анатолий Александрович **Токминовка**, Александр Иванович **Храмцовка**, «Татарнефтепин» В. Д. Шашин аттыг бүдүрүлге каттыжышкынынаң Азвакаевск эргелелиниҢ чер үттээр мастери Матвей Петрович **Гриньге**, Главтюменьнефтегазтың «Сургутнефтегаз» бүдүрүлге каттыжышкынынаң Сургут эргелелиниҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Николай Иванович **Литовченкога**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери дээш, комплексилиг механизацияга болгаш техниканы база мурнакчы дуржулганы ажыктыг ажыглаарынга үнделилээш тудуг ажылдарының ажыктыын болгаш ыларын дыка бедиткени дээш.

10. Кол көвүрүг тудуунуҢ № 6 көвүрүг-тудуг трезинин № 19 көвүрүг-тудуг отрядының комплекстиг бригадазынаң бригадири Василий Лукич **Александровка**, Москваның № 26 күрүне тудуг-монтаж трезинин № 93 тудуг эргелелиниҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Алексей Дмитриевич **Басовка**, БендеровскиниҢ тудуг трезинин № 80 кожун чоруур механизастаттынган Варницы колонназының комплекстиг бригадазынаң бригадири Анатолий Павлович **Бочаровка**, «Вологданың кедер тудуг» трезинин № 270 кожун чоруур механизастаттынган колоннаның комплекстиг бригадазынаң бригадири Михаил Александрович **Бубякинге**, Кол нефтемонтажтың № 7 специализастаан Москва монтаж эргелелиниҢ слесарь-монтажниктер бригадири Василий Иванович **Жаворонковка**, «Черкасхимстрой» трестиҢ № 27 тудуг-монтаж эргелелиниҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Василий Макарович **Заботнийге**, «Ворошиловградхимстрой» комбинаттың «Отделстрой» деп тускайжыткан тудуг эргелелиниҢ шеверлекчилер станциязының экипажының бригадири Мария Павловна **Калюжнаяга**, Чуваш АССР-ниҢ девискээр тудуг эргелелиниҢ «Спецстроймеханизация» трестиҢ № 3 механизация эргелелиниҢ экскаватор машинизи Иван Герасимович **Кольцовка**, Москва хоорайның тудуг эргелелиниҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Иван Васильевич **Савотниковка**, Алма-Атаның бажың тудар комбинадынаң № 2 тудуг-монтаж эргелелиниҢ монтажниктер бригадири Дармепбай **Сатаевке**, «Башкиртудтумеханизация» деп трестиҢ № 94 механизастаттынган колоннаның комплекстиг бригадазынаң бригадири Николай Кириллович **Синкевичиге**, Кол МостройнуҢ № 1 бажың тудар комбинадынаң № 5 монтаж эргелелиниҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Анатолий Михеевич **Суровцевке**, — күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери, комплекстиг механизациягa, техниканы болгаш мурнакчы дуржулганы дөмүштиг ажыглаарынга үндезилээш, тудуг ажылдарының ажыктыг чоруун болгаш ыларын дыка бедиткени дээш.

11. Тудуг материалдарының болгаш тудуг индустриязының бүдүрүлгелеринге бүдүрүлге ажыл-чорудулганы интенсификастаарынга болгаш чаа техниканы база мурнакчы дуржулганы интерединге үндезилээш, чедиш алган шылгарангай чедиишкиннери дээш, «Баррикада» деп Кол тудуг материалдарының бүдүрүлге каттыжышкынының арматурщиктер бригадири Леонид Михайлович **Бринюкка**, ССРЭ-ниҢ 50 чылы аттыг АрмениниҢ цемент-шифер комбинадының долгандыр ажылдаар суугулар машинизи Станиславас Винцентович **Венцкуска**, тудуг материалдарының № 2 Калинин комбинадының прессовщик-оператору Мария Андреевна **Ершовага**, тудуг материалдарының болгаш конструкциларының № 1 Бескудник комбинадының комплекстиг бригадазынаң бригадири Владимир Григорьевич **Завдовьевке**, одалга дерилгелиниҢ Минск заводунуҢ шуткулга ажылчыны Владимир Романович **Колоска**, ГлавцементниҢ «Суховскцемент» деп төп цемент чериниҢ долгандыр ажылдаар суугулар машинизи Герман Дмитриевич **Коноваловка**, СлавянскиниҢ керамика комбинадының ажылчыны Николай Зиновьевич **Куриленкога**, Улуг Октябрьның 50 чылы аттыг «Стройиндустрияның» Клинск комбинадының слесары Юрий Николаевич **Лаврентьевке**, Волгоградтың «Демир-бетон» деп бүдүрүлге каттыжышкынының комплекстиг бригадазынаң бригадири Анатолий Васильевич **Макаровка**, даг дүгүнден бүдүрер кылгларын Белгород комбинадының машина башкарыкчызы Анатолий Иосифович **Мерещенкога**, СаратовтуҢ техниктиг шил кылыр заводунуҢ машинистериниҢ бригадири Александр Семенович **Селифановка**, ЧелябинскиниҢ Орджоникидзе аттыг металлоконструкциялар заводунуҢ слесары Леонид Максимович **Шабалинге**.

12. Алтай крайның Петропавловск районунда Ленин аттыг колхозтуҢ комплекстиг бригадазынаң бригадири Виктор Матвеевич **Трапезниковка**, Краснодар крайның Абинск районунда «Искра» колхозтуҢ комбайнери Николай Александрович **Лиферовка**, Воронеж областың Калинин аттыг колхозунуҢ механизастаан звенозунуҢ удуртукчузу Николай Васильевич **Королевка**, Кострома областың Красносельск районунуҢ «Кызыл прибор» колхозунуҢ тракторхову бригадазынаң бригадири Евгений Григорьевич **Плетневскийге**, Ростов области «Золотаревский» совхозтуҢ комплекстиг механизастаттынган звенозунуҢ удуртукчузу Раиса Федоровна **Горожаевага**, Чуваш АССР-ниҢ Чебоксар район «Сельхозтехника» каттыжышкынының дарганы Валентин Николаевич **Сорокинге**, Ровно области № 66 «Полесьеводстрой» трестиҢ механизастаан көжүн чоруур колоннаының машинизи Антон Петрович **Зигаевскийге**, Харьков области Красноугольск районунуҢ Ленин аттыг колхозунуҢ механизастаан звено удуртукчузу Иван Иванович **Тягнога**, Херсон области Белозерск районунуҢ «Ингулец» совхозунуҢ звено удуртукчузу Александр Васильевич **Корчинскийге**, Чернигов области Нежинск районда Щорс аттыг колхозтуҢ механизастаттынган звенонуҢ удуртукчузу Иван Ильич **Переверага**, Могилев области Кричевск районунуҢ «ЛениниҢ турасказалы» аттыг колхозтуҢ механизастаан звено удуртукчузу Михаил Михайлович **Алексеенкога**, Талда-Курган области Кировов районунуҢ «Ибекпин» совхозтуҢ свекла өстүрер звено удуртукчузу Битай **Татеновага**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери дээш, ристи, кукурузаны, кырлыг-карапы, чигир свёклазын, хендарни өстүрүп бүдүрериге эртем-шинчилел түңнелдерин калбаа-биле ажыглап, мурнакчы дуржулганы интереткени дээш, чер ажылынаң культуразын бедидерин хандырын, техниканы ажыктыг ажыглап, аңаа үндезилээш көдөө ажыл-агый продукциязын бүдүрери өстүргени дээш база дагдыныышкынны хөгжүдүринге инициативазы дээш.

13. Хлеб продуктуларының Краснодар край эргелелиниҢ Славянск элеваторунуҢ тараа кургадыр мастери Виталий Лукьянович **Грязновка**, Ставрополь крайның Предгорный районунда Ильин аттыг колхозтуҢ трактор бригадазынаң бригадириниҢ дузалакчызы Василий Павлович **Жуковка**, Куйбышев области Большечерниговск районунуҢ «Степной маяк» колхозунуҢ комбайнери Александр Павлович **Розвезевке**, Оренбург области Беляев районунуҢ В. И. Ленин аттыг совхозунуҢ тракторист-машинизи Леонид Константинович **Коваленкога**, Оренбург области Оренбург районунуҢ «Чебенковский» совхозунуҢ комбайнери Александр Михайлович **Юдинге**, Ростов области Песчанской районунуҢ «Ленин оруу» колхозунуҢ дүжүт ажаар транспорт звенозунуҢ удуртукчузу Нина Васильевна **Переверзевага**, Саратов области Калинин районунуҢ «Совет Россия» совхозунуҢ автомобиль чолаачызы Геннадий Иванович **Дюновка**, Тамбов области «Сельхозтехника» каттыжышкынының Кирсановск автосептелге заводунуҢ слесары Сергей Васильевич **Авдюшинге**, Запорожск области Токмак районунуҢ куш азыраар совхозунуҢ тракторист-машинизи Владимир Максимович **Воронинге**, Кокчетав области Кызылтус районунуҢ «Озерный» совхозунуҢ тракторист-комбайнери Анатолий Федорович **Стецовке**, хлеб продуктуларының Кустанай область эргелелиниҢ Урицкиде тараа кургадыр алааторунуҢ мастери Екатерина Семеновна **Казаковага**, «Казсельхозтехниканың» республика каттыжышкынының септелге-будүрүлге трезинин Атбасарск септелге-механика заводунуҢ слесарьлар бригадири Василий Григорьевич **Самокишинге**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннери дээш, эртемшинчилел түңнелдерин болгаш мурнакчы дуржулганы калбаа-биле ажыглап, чер ажылынаң культуразын бедидип, техниканы ажыктыг-биле ажыглап, тараа будүрүлгезинин дыка хой ооалдаын хандырып, даг-дынышкылар шимчээшкинин хөгжүдүринге инициативазы дээш.

14. Алтай крайда Курьинск районунуҢ ССРЭ-ниҢ 50 чылы аттыг үрежидилгенге күрүне заводунуҢ улуг хойжузу Андрей Яковлевич **Лягостаевке**, Ленинград области Лужск районунуҢ Дзержинский аттыг совхозунуҢ саанчызы Екатерина Ефимовна **Алексеевага**, Магадан области Ямальск районунуҢ «Возрождение» совхозунуҢ ини азыраар бригадазынаң бригадири Владимир Ильич **Розтыгагинге**, Москва области Ленин районунуҢ Ленин аттыг дуржулга заводунуҢ машина-биле ишек саар черинин оператору Надежда Михайловна **Карнецке**, Омск области Омск районунуҢ «Лузинский» совхозунуҢ хаван ажаакчызы Владимир Васильевич **Черьаковка**, Пенза области Кузнецов районунуҢ Михайлиа аттыг совхозунуҢ машина-биле ишек саар черинин оператору Антонина Степановна **Стальновага**, Киев области Белоцерков районунуҢ «Терезино» деп дуржулга ажыл-агыйының машина-биле ишек саар оператору Мария Яковлевна **Засухага**, Гродно области Воропов районунуҢ «Погородно» деп дуржулга баазазының машина-биле ишек саар оператору Алина Брониславовна **Шадюльга**, Киргиз ССР-ниҢ Ленинпольск районунда «Бейшекеде» колхозунуҢ улуг хойжузу Базылбек **Айтбаевке**, Литов ССР-ниҢ Ионишск районунда «Барюнай» колхозунуҢ саанчызы Нева Болеславовна **Глинскенеге**, Латвия ССР-ниҢ Бауск районунда «Узвара» колхозунуҢ хаван азыраар оператору Арнольд Теодорович **Салминьге**, Эстон ССР-де Тартуск районуҢ ССРЭ-ниҢ 50 чылы аттыг «Тарту» совхозунуҢ саанчызы Розалина Ивановна **Кирьвенге**—күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннерге дээш, эртем шинчилелдериниҢ түңнелдерин болгаш мурнакчы дуржулганы калбаа-биле ажыглап, мал ажылынаң продукциязын бүдүрери база шынарын бедидери боттуу-биле хандырганы дээш.

15. «Ленмелиорация» деп № 6 каттыжышкынының көжүн чоруур механизастаан Колтушск колоннаазының экскаватор машинизи Леонид Леонидович **Вишневке**, Днепропетровск области Днепропетровск районунуҢ «Днипро» совхозунуҢ вогаа бригадазынаң бригадири Марфа Ивановна **Половинкага**, Житомир области Народич районунуҢ «КоммунизмниҢ херели» колхозунуҢ механизастаан звенозунуҢ удуртукчузу Николай Григорьевич **Кравченкога**, Черновиск области мал чемин бүдүрер ГлыбовскиниҢ районнар аразының комбинадының слесарь-монтажниктер бригадири Василий Иванович **Куликовскийге**, «Каршистрой» эргелелиниҢ «Водстрой» деп № 13 трезинин механизация ажылдарының бульдозеристер бригадири Агзам **Азимхановка**, Сурхандарья области Ленин районунуҢ С. М. Буденный аттыг совхозунуҢ хөвеҢ өстүрер бригадазынаң бригадири Халмуя **Сапаровка**, Грузин ССР-де Гурджаан районунуҢ Калинин аттыг колхозунуҢ виноград бригадазынаң бригадири Гива Ильич **Кенкишвилиге**, Азербайджан ССР-ниҢ Белоканск районунда С. Орджоникидзе аттыг колхозунуҢ таакны өстүрер бригадазынаң бригадири Гардаш оглу Халил **Эфендиевке**, Молдав ССР-ниҢ Котов районунуҢ «Друмул Ленинист» колхозунуҢ виноград өстүрер бригадазынаң бригадири Илья Агапович **Колцага**, Таджик ССР-ниҢ Шаартуз районунда «Пахтакор» колхозунуҢ хөвеҢ өстүрер бригадазынаң бригадири Бекмурат **Сапаровка**, Армян ССР-де Арташат районунуҢ «Париж коммунаазы» колхозунуҢ виноград өстүрер бригадазынаң бригадири Паруйр Меликсетович **Овнатанянга**, Марый областың Марый районунда «Ашхабад» колхозтуҢ хөвеҢ өстүрер бригадазынаң бригадири Байджан **Атабаловка** — күш-ажылга шылгарангай чедиишкиннерге дээш, ажылдың ажыктыын болгаш шыларын боттуу-биле бедилип, аңаа үндезилээш, погаанын, картофельдиҢ, виноградтың, хөвеҢнің, таакының болгаш мал чемин культураларның бедик дүжүдүн алганы дээш.

СЭКП Төп КомитединиҢ секретары
Л. БРЕЖНЕВ.

ССРЭ-ниҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы
А. КОСЫГИН.

(Төнчүзү. Эгези 2-ге арында).

кулаан, ол республикаларның —акы-дуңма улустарның хептерин кеткилээн өөреникчилер, гвоздикалар, тукчугаштар, шарлар туткулаан шоперлер эртин турлар.

Шолде Кызылдың педагогика институдунуҢ болгаш КрасноярскиниҢ политехниктиг институдунуҢ филиалының студентилери, техникумнар сургуулдары үнүп келди.

Кызылдың педагогика институду — эң баштайгы дээди өөредилге черы. 1952 чылда ону ийи чыл хуусаалыг өөренир башкы институду кылдыр тургускаңда, аңаа чүгле 100 хире кижи өөренип эгелээн. Бо хүннерге чедир ону 3200 ажыг кижи дооскан болгаш ам оон хүндүскү, кежээки салбырларында дыка хөй студентилер өөренип турар.

Индирде турганнарның мурну-биле чүс-чүс студентилер, сургуулдар, башкылар дең-дески базым-биле кылаштажып эртилер.

Найысылалдың хой-хой бүдүрүлге коллективтери Улуг Октябрьның 60 чылынга тураскааткан социалистиг чарышка киришкеш, тиилекчи болганнар. Оларның бирээзи — Кызылдың даараныла фабриказы. Оон коллективи продукция сайгарарының 10 айлар планын 103 хуу, куш-ажылдың бүдүркүлүүн бедидериниҢ планын 102,1 хуу күүсеткен. Мында Н. Якушинага удурткан комсомолчу-аныяктар бригадазы онгу беш чылдың ийи чылының планныг онаалдазын сентябрьда-ла күүседиткен болгаш амты үедо 1978 чылдың үлүүнде киириштир ажылдап турар.

Социалистиг чарыштың база бир тиилекчизи «Тыва суг туг» трестиҢ тудуг-монтаж эргелели болгаш автобаазазы болган. ТМЭ суггат чок черлерни суг-биле хандырарының чыл планын Октябрь байырлалының бүдүүзүнде күүседиткен, а тудуг ажылдарының 10 айлар планын 101 хуу, кудуктар кылырының планын 110,7 хуу күүсеткен.

Коммунистиг куш-ажылдың бүдүрүлгези — республика типографиязының коллективи байырлал бүдүүзүнүҢ социалистиг чарыжынга база бедик көргүзүүлерни чедип алган. Ол продукция сайгарарының квартал планын 100,8 хуу күүсеткен.

Улуг юбилейге тураскааткан социалистиг чарыштың тиилекчилери коллективтериниҢ, коммунистиг куш-ажыл коллективтериниҢ колонназын бо бүдүрүлгелериниҢ мурнакчылары баштан эртти.

Чыскаалганнарның колоннаары улаштыр-улаштыр эртип-ле тур. Оларның чаңгыс аай базымын сорук киргеп кыйгырыгның, йөрээлдің состери ыыткыр дыңналын тур: «Кызылдың ажылчы чоннары! Онгу беш чылдың ийиги чылының планныг даалгаларын болгаш социалистиг хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүседир дээш социалистиг чарышты улам калбартынар!».

Кызыл туктар, Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюн толептиг уткуур дээш шудургу ажылдаан. Район күрүнеге эзт, сүт садар талазы-биле хүлээлгелерин үшкү кварталда 101,1 болгаш 106,9 хуу күүсеткилээн. 83 мурнакчылар, 12 бригадалар, фермалар, цехтер онгу беш чылдың ийи чылдарында алган хүлээлгелерин юбилей мурнунда күүсеткен. Чадаананың хөмүр-даш разрезин 2 чылдың план-даалгаларын июль айда-ла ажырган.

Алдан чылдың юбилейин күш-ажылчы белектерлиг уткаан чоон-хемчикчилер хоорай, суурларын байырлалга чараш, каас-шиник белеткээн.

Ноябрь 7-ниҢ хүнүнде эртken ажылчы чоннарның байырлыг чыскаалыыга Чадаана хоорайның албан организация, бүдүрүлге черлерниҢ коллективтери, школаларының өөреникчилери, профессионал-техниктиг училищениҢ сургуулдары киришкен. Аңаа чыылганнарга улус депутаттарының район СовединиҢ күүсекчи комитединиҢ даргазы Б. Б. Чюдюк байыр чедирин, чүве чугаалаан.

Байыраалга тураскааткан оюн-концерт көргүзүүлери, спортчу маргылдаалар районга богүн база үргүлчүлээр.

Чадаана

Районнуң ажылчы чоннары Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюн толептиг уткуур дээш шудургу ажылдаан. Район күрүнеге эзт, сүт садар талазы-биле хүлээлгелерин үшкү кварталда 101,1 болгаш 106,9 хуу күүсеткилээн. 83 мурнакчылар, 12 бригадалар, фермалар, цехтер онгу беш чылдың ийи чылдарында алган хүлээлгелерин юбилей мурнунда күүсеткен. Чадаананың хөмүр-даш разрезин 2 чылдың план-даалгаларын июль айда-ла ажырган.

Алдан чылдың юбилейин күш-ажылчы белектерлиг уткаан чоон-хемчикчилер хоорай, суурларын байырлалга чараш, каас-шиник белеткээн.

Ноябрь 7-ниҢ хүнүнде эртken ажылчы чоннарның байырлыг чыскаалыыга Чадаана хоорайның албан организация, бүдүрүлге черлерниҢ коллективтери, школаларының өөреникчилери, профессионал-техниктиг училищениҢ сургуулдары киришкен. Аңаа чыылганнарга улус депутаттарының район СовединиҢ күүсекчи комитединиҢ даргазы Б. Б. Чюдюк байыр чедирин, чүве чугаалаан.

Байыраалга тураскааткан оюн-концерт көргүзүүлери, спортчу маргылдаалар районга богүн база үргүлчүлээр.

Кызыл-Мажалык

Ажылчы чоннарның митингизин партия райкомунуҢ бирги секретары Ш. П. Куулар ажыткаш, алдарлыг байырлалбиле оларга байыр чедирбишаан, чаагай күзээшкиннерни кылган. Районнуң ажыл-ишчилери Улуг Октябрьның юбилейин куш-ажылчы чедиишкиннер-биле уткуп турарын аңаа демдеглээн. Барын-хемчикчилер күрүнеге сүт садарының чыл планын ажыр күүседип, эзт садарының чыл опаалдазын күүседиринче күжениишкиннерни

Ноябрь 10 — Советмилициянхүнү

Республиканың иштики херектер органнарының бөлүк ажылдакчыларын Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлел бижии-биле шаннаар дугайында

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫЫ

Иштиниң корум-чүрүмүн камгалаарыгга чедишкиннери дээш база Совет милицияны тургускан хүнүндеп бээр 60 чылы-биле холбаштыр Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң **Хүндүлел бижии-биле шаннаары болза:**

Иштики албаның подполковниги Федор Иванович Дажи—Тыва АССР-ниң иштики херектер министриниң кадрлар талазы-биле оралакчызы.

Милиция капитаны Владимир Леонидович **Ефимов** — Кызыл хоорküүскомнуң иштики херектер килдизиниң начальнигиниң оралакчызы.

Милицияның старшиназы Кок-оол Кендович **Кыргыс** — Кызыл хоорküүскомнуң иштики херектер килдизиниң милиционери.

Милицияның улуг лейтенантызы Нина Канчыыр-ооловна **Монгуш** — Таңды райküүскомнуң милициялың Хову -Аксы суур салбырының назы четчеңнер херектериниң талазы-биле участок инспектору.

Милицияның майору Октябрь Салчакович **Намчыл** — Мөнгүн-Тайга райküүскомнуң иштики херектер килдизиниң начальнигиниң оралакчызы.

Милицияның улуг лейтенантызы Кудаш-оол Хупасович **Ондар**—Чөөн-Хемчик райküүскомнуң иштики херектер килдизиниң улуг инспектору.

Милиция капитаны Анна Епифановна **Сүгеева** — Барыын-Хемчик райküүскомнуң иштики херектер килдизиниң истелге салбырының начальнигы.

Милиция лейтенантызы Анатолий Петрович **Согояков** — Улуг-Хем райküүскомнуң иштики херектер килдизиниң участок инспектору.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай,
1977 чылдың октябрь 26.

СОВЕТ МИЛИЦИЯНЫҢ 60 ЧЫЛЫНГА УТКУШТУР

Бо чылдың ноябрь 10-да совет милицияның тургустунганындан бээр 60 чыл ою болур. Бистиң милициявысгың тургустунганы болгаш быжыкканы Владимир Ильич Ленинниң болгаш ооң эң чоок соратникториниң ады-биле холбашкан.

Совет милицияның бүгү ажыл-чорудулгазының сынышديвес үндезини Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының удуртулгазында. Ооң алдан чылдыг төөгүзү бистиң социалистиг күрүневистиң төөгүзү-биле тудуш харылзаалыг, ооң кезээ. Тыва АССР-ниң иштики херектер органнарының ажылдакчылары Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл ою-биле боттарының байырлалын демдеглээр дээш бо чылын кызымак ажылдаан.

Солуннуң бөгүнгү номеринге совет милицияның 60 чылынга утküштур белетиргэн бөлүк материалдарны берген.

ЧОН-БИЛЕ ХАРЫЛЗААЛЫЫНДА

Милицияның күжү—чон-биле харылзаалыында. Амыдралдың ол дүрүмүн участок инспектору кымдан-даа артык билир.

Милицияның улуг лейтенантызы Экен-оол Буян-оолович Ооржактың Барыын-Хемчик районунуң «Барлык» совхозунуң ажыл-ишчилери эки билир. Ол ажылынга кызымаа, кижилерге эвилеги болгаш корум-чүрүм үрекчилеринге эптеш чогу-биле чурттакчыларның хүндүткели чаалап алган.

Э. Ооржак милицияга 1956 чылда ажылдап киргеш. Эгезинде Бай-Тайгага чолаачы-милиционер болуп, ооң соонда 1963 чылдан бээр Барыын-Хемчик райküүскомнуң иштики херектер килдизиниң участок инспектөру кылдыр ажылдап турар.

Ажылдан эгелээн баштайгы хүннериндек-не чоннуң, хөй-ниитиниң дузазы чокка ажылдаары берге дээрзин ол билген. Бизиг, арга-дуржулга база чедишпес. Ынчалзажок ол болдунуң харылаан турары улуг участокта чурттан турар беш муң чыгыы кижиниң хөй кезиин таныыр турган.

Экен-оол Ооржактың хүлээлгени участок—«Барлык» совхозтуң тову, Аксы-Барлык, Хөнделен, Бижиктиг-Хая суурларда ниитиниң корум-чүрүму чылдан чылче быжыгын орар. Соолгу чылларда мында илереттинмээн чангыс-даа кем-херек үүлгедишкини чок болган. Э. Ооржактың ажылының чажыды—ооң чурттакчы чоннуң амыдрал байдалын ханы өөренип көрүп, хөй-ниити-биле быжыг харылзааны тудуп турарында.

Ниитиниң корум-чүрүмүн үрээр чоруктарга удур профилактика ажылын чорударда кол-ла кичээнгейни арагаалашкынга болгаш хулиганнаар чоруктарга удур демиселди күштелдиреринче доктаамал кичээнгейни үгландырган. Мында ийи чүс хире кижиден улусчу дружинаны, активчилерден уруглар комнатазының чөвүлелин тургускан. Оларның ажылык удуртуп башкарарынга улуг лейтенант Э. Ооржактың киирип турар үлүг биче эвес.

Милицияның хоочунунуң хөрээн «Албан-хүлээлгезин хажык чок күүсеткени дээш» деп медаль каастап чоруур. ол хөй удаа мактаган, шаннаткан. Иштики херектер органнарынга үр үеде доктаамал болгаш үре-түңнелдиг ажылдан келгени дээш бо чылын аңаа СССР-ниң ИХМ-ниң хүндүлел бижиин тывыскан. Ынчалзажок Экен-оол Буян-оолович эң бедик шаннал дээрге бодунуң харылдап турар участогунуң чурттакчыларының хүндүткели деп санап чоруур.

К. ДАРЖАА.

КОМСОМОЛЧУ ПУТЁВКА-БИЛЕ

Милицияның албан-хүлээлгезинге ажылдаары солун-даа, берге-даа дээрзин баштай-ла чугаалап каайн. Ынчалзажок кандыг-даа ажылда бергелер чок амыр чүве турбас болгай. Мен бодаарымга ажылда бергелер чок болур болза, кижи дадыгын өспес, кадыг-бергелерге чаңчыкпас, ынчангаш солун эвес деп бодаар мен.

Мен Кызылга ортумак школа дооскаш, автобүдүргеге ажылдай берген мен. Шеригге баар үем чоокшулап орда, ДОСААФ-тың техниктиг школазынга радистер курузун доозун алдым. Совет Армияның хүрээлеңинге албан-хүлээлгемни эки эрттиргеш, сержант боон чаныш келдим. Ынчан каяа ажылдаарыл, аты өөрешир бе деп айтырыг, өске аныяк кижилерге дег, мээн мурнумга база тургустунуп келген.

Мурнундан тура-ла милиция ажылын сонуургап чораан мен. Ынчангаш комсомол хооркомунга баарымга, милиция албанынга ажылдаар путёвка бергеш, Кызыл хоорай Совединиң күүскомунуң иштики херектер килдизинче чоруткан. Аңаа мээң-биле таныжып чугаалашкаш, ажылга хүлээп алган. Ниитиниң корум-чүрүмүн камгалаар, хөй-лу-дүрүм сагыыр бо харылсалгалыг ажылга дускай мергежил херек. Ажылдавышаан, ооредилге пунктузун доостум. Кезек ажылдап чорумда милиция старшиназы ат тывыскаш, салбыр командиринге томуйлаан. Ында үш чыл ажыг ажылдап тур мен. Бо аразында шаңнал, мактала каш удаа кирдим. «Милицияның тергинни» атты меңээ тывысты.

Милицияның ажылы чүге харылсалгалыг? Мен бодаарымга, ол кижилерниң амырдыжын, ниитиниң корум-чүрүмүн, күрүнеңиң эрге-ажыын камгалап турары-биле харылсалгалыг. Ындыг болганда, херек апаар болза, хүндүс-даа, дүне-даа, ажылдап-даа, дыштанып-даа тургаш, албан-хүлээлге күүседип, кайнаар-даа хап орар апаар-дыр.

Бо ажылдың солун чүвези чүдел? Кезээде-ле кижилер-биле ажылдаарында, оларның янзы-бүрү ажы-чаңынга таваржып, көөрүнде деп бодаар мен. Чамдык кижилер дуза дилеп, боттарының таварышкан бергелеринге хомудан келир. Оларга дузалаар апаар. Ынчан «четтирдим, милиционер» дээн чылыг состерни хөй-ну дыңнаар сен. Бир чамдык кижилер, боттарының бүдүжү эки, ак сеткилдиг-даа болза, шын оруктан тайып, эндет-чазыгларны кылып чоруур. Оларны эдип чазаар, сургаар, билиндирер апаар.

Берге чүве чүл дээрге, ниитиниң корум-чүрүмүн, хоойлудүрүмүн сагыштыы-биле үреп чоруур кара сагыштыг ийнчангыс кижилер-биле демиселдің дүн-хүн чогунда, чамдыкта озал-ондактыг байдалдарның тургустунуп келириинде. Ынчалаа-даа ол бергелер бедик мергежилдиг, эрес-дидим чоруктуң болгаш хөй-ниитиниң киржилгезиниң ачызында ажып эртинер, кижи ынчан улам угаан кирер, дадыгын быжыгар.

Мээн үлүртүп турар салбырымда улут-даа, аныяк-даа милиционерлер бар. Шуптузу бедик мергежилдиг, эрес соруктуг, ажыл-херээнге аажок чүткүлдүг кижилер бар.

Улуг Октябрьның 60 чыл ою-биле байырлап, Совет милициясының хүнүн демдеглеп турар үевисте бо каш сөстү чугаалап ора, бистиң милиция органнарынга кээп ажылдаарынче аныяктарны чалаксаан ийик мен.

В. МЕЦ,
милиция старшиназы, Кызыл хоорай Совединиң депутады.

ТИИЛЕКЧИ САЛБЫРДА

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл юбилейинге болгаш совет милициясының 60 чылынга алдар болдурган социалистиг чарыш иштики херектериниң Кызыл хоорай, районнар килдистериниң аразында «Эң эки иштики херектер килдизи» деп ат дээш калбарган. Ол чарыш иштики херектер килдистериниң ажыл-чорудулгазын улам идепкейжидип, сайзырааңгайжыдарынга, оларның ажылдакчыларының мергежилин, политиктиг билиин болгаш бот-идепкейин бедиңериинге чугула рольду ойнаан.

Алдарлыг улуг байырлал — Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл ою-биле байырлаар база совет милициясының 60 чылын демдеглээр будуулаңда Тыва АССР-ниң Иштики херектер министерствозу килдистер болгаш туспус кижилер аразында юбилейге тураскааткан социалистиг чарыштың түңнелдерин үндүрген болгаш ону милиция тергиннериниң республика слёдунга чугаалажып көргеш.

Байырлалга утküштур-алган социалистиг хүлээлгелерин эки күүсеткеш, улус депутаттарының Улуг-Хем район Совединиң күүсекчи комитединиң иштики херектер килдизи чарыштың типилекчилериниң мурнуку одуруунче үнген. Килдистиң начальниги милиция капитаны С. Сүте-Маадыр, начальниктиң полит-кижизидилгелиг ажыл талазы-биле оралакчызы А. Хомушку хөй-ниити организациялары-биле кады, районнуң партия, совет органнарының деткимчезинге даянгаш, килдистиң хүн бүрүдегі болгаш оперативтиг ажылын, ажылдакчыларның ортузунга таныдылга-профилактиктиг ажылды бедик деңнелге организастап шыдаан.

Улут-Хем райküүскомнуң иштики херектер килдизинде ажылды ынчаар организастаанының түңнелинде районда ниитиниң корум-чүрүмүн хажыдар чоруктар болгаш кем-херек үүлгедиглери, ылаңгыя онза аймылдыг кем-херек кылыр чоруктар кызырлып турар. Район девискээринге болгулаан корум-чүрүм хажыдымышкыннарын болгаш кем-херек үүлгедиглерин илередир болгаш истеп тыварының хуузу өске районнарда килдистерден бедик болуп турар. Райküүскомнуң иштики херектер килдизи бодунуң профилактиктиг ажылын районнуң партия, профсовилея, комсомол организациялары-биле харылзаалыг чорудуп, рейдилер, үнүүшкүннер кылырда, хөй-ниитиниң, эки турачы улусчу дружинаның күжүнге даянып турар.

Улут-Хем районнуң иштики херектер килдизинде бодунуң хүлээлгелиг ажылынга харылсалгалыг, бедик мергежилдиг, хөй-ниити ажылынга идепкейлиг улуг-даа, аныяк-даа ажылдакчылар бар. Харын оларның чүткүлдүг ажылының ачызында килдис бодунуң ажыл-чорудулгазынга эки түңнелдерни чедип ап турар.

Милиция капитаны, килдистиң байысаакчызы Б. Шагжан ниитики херектер органнарынга 20 чыл болган. Бо үе иштинде ооң мөөкиеп алган дуржулгазы, чедип алган билиин аңаа дааскан истелге херектерин эң кыска хуусаада шынарлыг болгаш хоойлу-дүрүмге дүүштүр доозар арганы берип турар. Ол бодунуң ажылын милиция албанының өске адырлары-биле сырый холбаалыг чорудуп, эртем-техниктиг херекселдерни билдилиг ажыглап, хөй-ниитиниң дузазынга даныып турар.

Килдистиң кемнег херектер истеп тыварының инспектору милицияның улуг лейтенантызы К. Ховалыг ам-даа аныяк, милиция шугумунда 1968 чылдан бээр ажылдап турар. Шеригден халажып келген аныяк ол милицияга дыка-ла ажылдаксаан. Ол күзел бүткен-даа. Амгы үеде Ховалыг килдисте эки ажылдыг инспекторларның бирээзи. Ол дыка нарын байалдыг кем-херек үүлгедиглерин илередип тыпкан. Аныяк ажылдакчының албан-хүлээлгезинге чедишкиннери, чүткүлдүг болгаш бижыг сагыыла-чурумуу кашдаа удаа демдеглеттинген. Октябрьның 60 чыл ою тавыштыр социалистиг чарыш түңнели-биле аңаа «Милицияның тергинни», «Мергежилиг-ге эң эки» деп аттарны тывыскан.

Килдисте мындыг чүткүлдүг, эрес, тура-соруктуг кижилер турда, ооң ажылынга чедишкиннер турары чөп. Ынчангаш Улуг-Хем райküүскомнуң иштики херектер килдизи Улуг Октябрьга алдар болдурган чарышка бирги черни алгаш, Тыва АССР-ниң Иштики херектер министерствозунуң шилчиир Кызыл тугу-биле шаннатнышаан, «Иштики херектерниң эң эки килдизи» атты чедип алган.

В. САННИКОВ,
милиция капитаны.

ЧУРУКТА: Улуг-Хем райküүскомнуң иштики херектер килдизиниң ажылдакчылары (созагай талазындан): байысаалга килдизиниң эргелекчизи капитан Э. Сарыгбай, байысаакчы капитан Б. Шагжан, кемнег херек истекчизи улуг лейтенант К. Ховалыг.

АВТОРНУҢ фотозу.

Тываның милициязычының ажылдакчылары ниитиниң корум-чүрүмүн, ажылчы чоннарның тайбың ажыл-ижин, дыжын камгалаары-биле кады хөй-ниити ажылынга, бот-тывынгыр уран чүүлге идепкейлиг киржип, хөглүг омак, ажыктыг кылдыр дыштанып турар.

ЧУРУКТА: милиция ажылдакчыларының бот-тывынгыр уран чүүлүнүң Новосибирскиге болган зона көрүлдезинге Тываның милиция ажылдакчыларының бир көргүзүү.

В. САННИКОВТУҢ фотозу.

СЕТКИЛИ СЕРГЕК

Бистиң республиканың иштики херектер органнарының ажылдакчыларының аразында мурнакчыларның саны чылдан чылче көвүдеп орар. Оларның бирээзи Бии-Хем райküүскомнуң иштики херектер килдизинин салбыр командири милиция старшиназы Бырлай Монгушович Арган-оол. Милицияга албан эрттирип келген үеинде Арган-оол бодун онза кызымаккай, эки сагыылга-чурумнуг кижи кылдыр көргүскен.

Бырлай Монгушовичиниң допчу-намдары кыска болгаш бөдүүн. Көдээ артельге ажыл, шериг албаны, 1955 чылдан бээр милиция шугумунга ажыл.

Ниитиниң корум-чурумун камгалаарының херээнге ол 20 ажыг чылдар иштинде бодунуң күжүн, билиин харам чокка берип келген. Ол үениң 12 чылын чүгле Бии-Хем райküүскомнуң иштики херектер килдизинге ажылдап эрттирген.

Ажылдап келген чылдарында Бырлай Монгушович Совет күрүнеңи хоойлу-дүрүмүн хажыткан кижилер-биле чаагыс эвес удаа таварышып турган. Бодунун негелделин, ниитиниң корум-чурумунуң үрекчилери-биле эптеш чогу-биле милициялың тергинин Арган-оол рәйонунуң ажыл-ишчилериниң хүндүткелин чаалап алган.

Бырлай Монгушовичиниң бүдүжүнүң бир онзагай талазы болза, ооң милиция албаның бергелерин ажып эртеринге, бердинген даалганы күүседиринге бодунун бүгү күжүн берип турары болур. Ынчангаш бодунун кады ажылдап турар эштериниң улуг хүндүткелин чаалап алган. Арган-оол аныяктарны идепкейлиг дагдыныкчызы, оларга бодунун байлак арга-дуржулгазын үргүлчү дамчыдып берип турар.

Милициядың хоочунунуң ак сеткилдиг ажылын Совет чазак бедин-биле үнелээн. Б. Арган-ооллуң хөрээн Куш-ажылдың Кызыл Тук орден, «Албан-хүлээлгезин хажык чок күүсеткени дээш» деп медальдың шупту чергелери, «Милициянның тергинни» деп хөрек демдээ каастап чоруур, эки ажылы дээш ол чээрби чеди катап шаннадып, мактаткан.

Хоочунунуң сеткили ам-даа сергек. Ол чээрби ажыг чыл мурнунда дег, дайынчы хүлээлгезин эрес-шалып күүсетпишаан.

М. КИМ.

ЧУРУКТА: милиция старшиназы Б. Арган-оол.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

телевидение

НОЯБРЬ 8-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—Медээлер.
10.10—Эртенги гимнастика.
10.30—«Будильник».
11.00—«Музейлер болгаш делгелге залдары-биле». Чурттуң аныяк чуруктуларының ажылдарының делгелгези.
11.30—«Октябрь». Шүүлүглел композициязы. Күрүнеңиң революция музейинден дамчыдылга.
12.00—«Байырлалдыг хоон». Концерт.
12.30—«Үлетүрүүн болгаш коозо ажыл-агыйның ажыл-ишчилери — 1977 чылдың ССРЭ-ниң Күрүне шаңналдарының лауреаттары».
13.30—«Телеэкранда бир-ле дугаар». ССР Эвилелиниң күрүнеңи академиктиг Улуг театрының пиеси. «Щелкунчик». П. И. Чайковскийниң баледи. Кол партиялары ССРЭ-ниң улустуң артистери Е. Максимова биле В. Васильев күүседир.
15.20—«Литература, уран чүүл болгаш архитектура талазы-биле 1977 чылдың ССРЭ-ниң Күрүне шаңналдарының лауреаттары».
16.15—«Хуулгаазы дээрбек». Уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 2-ги серия.
17.20—«Хоорайлар болгаш кижилер» деп болүктен «Мээң Москвам» деп документалдыг телефильм.
18.25—«Цирк ареназында».
19.30—Медээлер.
19.45—«Өскүктериң байыр чедиришкиннери». Куба Республиканың телевидение программазы.
21.15—Кызыл коргузүүлериң телетеатры. «13 сандай».
22.30—«Ye». Информастыг программа.
23.15—00.40—«Оперетта чалан тур». Топчузунде — медээлер.

ПОЯБРЬ 9-ТА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—Медээлер.
10.10—Эртенги гимнастика.
10.30—«Човулаңның довуннүүнге». Хөй сериядыг уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 11-ги серия—«Маналашкын».
11.35—Совет Армияның ийн даклыр Кызыл Тук орденниг ыр болгаш таңцының Александров аттыг ансамблиниң концерти.
12.05—«Бистиң Ленинградыгыс». «Хоорайлар болгаш кижилер» деп болүктен документалдыг телефильм.
12.40—16.30—Чапсар.
16.30—«Социал хандырылга дугайында чугаа». Документалдыг фильм.
16.50—«Сюң амыдралында ном».
17.35—«Бижик». Уран-чечен телефильм.

КЫЗЫЛДАН
18.45—Телемедээлер.
18.55—Телемедээлер (тыва дылга).
19.10—Чарлалдар.

МОСКВАДАН
19.15—«Чаңгызы шуптузу дээш, шуптузу чаңгызы дээш». Ленинградтан дамчыдылга.
20.00—Медээлер.
20.10—«БАМ. Баштайгы поезд Беркакитче чорушкан».
20.40—«Мальцево суурдан Мальцев». Документалдыг телефильм.
21.45—«Музыка уран чүүлүнүң мастерлери». Н. А. Обухова, Г. С. Уланова, С. Т. Рихтер оларның чогаадылгазының дугайында. РСФСР-ниң улустуң артизи Дж. Журавлёв дамчыдылганы чорудар.
23.00—«Ye». Информастыг программа.
23.30—01.45—Хоккейге ССРЭ-ниң чемпионады. ЦСКА —«Крылья Советов». В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. Чапсарда — «Спортлото» тиражы.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
18.45—«Москвачылар беш чылдың марыжында». СЭКП Октябрь райкомунуң бирги секретары Т. И. Архипова дамчыдылгада киржип турар.

КЫЗЫЛДАН
19.15—«Ажыктыг чорук болгаш шынар дээш». Дамчыдылга.
19.35—21.40—«Далаштыг командировка». Телефильм-шин. 1-ги, 2-ги серилдар.

ПОЯБРЬ 10-ДА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—Медээлер.
10.10—Эртенги гимнастика.
10.30—«Човулаңның довуннүүнге». Хөй сериядыг уран-чечен телефильмниң 12-ги серия. — «Хаяа».
11.45—«Мээң Москвам». «Хоорайлар болгаш кижилер» деп болүктен документалдыг телефильм.
12.50—16.30—Чапсар.
16.30—«Аныяктарның делегей хүнүнге». Документалдыг фильмнер программазы.
17.30—«Шыдыраа школазы». «Ак терге».
18.00—Уругларга фильм. «Хаалгачы». Уран-чечен телефильм.

КЫЗЫЛДАН
18.45—Телемедээлер. (Орус дылга).
18.55—«Довженконуң шолу». Телефильм.
19.25—«Аңгы-аңгы чылдарның ырлары». Фильм-концерт.
19.40—Телемедээлер.
19.55—Чарлалдар.

МОСКВАДАН
20.00—Медээлер.
20.10—«Хоглуг ноталар».
20.25—«Богун—Совет милициясының хүнү». ССРЭ-ниң иштики херектер министри, армия генералы Н. А. Щелоковтуң чугаазы.
20.40—ССРЭ-ниң ИХМ-ниң иштики херектер дайынчыларының ыры болгаш таңцы ансамблиниң концерти.
21.20—«Театр дугайында расказтар». ССРЭ-ниң улустуң артистери И. В. Ильинский, Н. И. Рыжов олар дамчыдылгада киржип турар. ССРЭ-ниң улустуң артизи М. И. Царев дамчыдылганы чорудар.
22.30—«Ye». Информастыг программа.
23.00—01.45—Спортчу программа. 1. Футболга ССРЭ-ниң чемпионады. «Динамо» (Тбилиси) — «Локомотив». 2-ги оюн. Тбилисиден дамчыдылга. 2. Хоккейге ССРЭ-ниң чемпионады. «Спартак» — «Динамо» (Москва). В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. Чапсарда — медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
18.45—Б. Маяковский — «Байгы үн-биле». РСФСР-ниң улустуң артизи А. Лазарев номчуур.

КЫЗЫЛДАН
20.00—22.05—«Кээргээр эргезин чок». Уран-чечен телефильм. 1-ги, 2-ги серилдар.

Редактор Б. С. ШАРАВИН.

КИНО

НОЯБРЬ 8-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Хосталганың солдаттары» (3-4 серилдары) 9.30, 13.05, 16.40, 20.15 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Тенек Иванушканың кайгамчык чүүлдү канчаар сургени» 9.40, 11.30, 13.25, **«Обелиск»** 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Олчаның шаптараазыны» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Туттурбас өжээн пегекчилери» 10.00, 11.30, 13.00, **«Бөрүнүң изи-биле»** 14.30, 16.30, 20.30 шактарда.

НОЯБРЬ 9-ТА

«НАЙЫРАЛ»: «Хосталганың солдаттары» (3-4 серилдары). 9.30, 13.05, 16.40, 20.15 шактарда.

«ПИОНЕР»: Мультчыыны 10.00, **«Тенек Иванушканың кайгамчык чүүлдү канчаар сургени»** 11.30, 13.25, 15.15, **«Медальдың үшкү талазы»** 17.10, 19.00, 20.50 шактарда.

«ВОСТОК»: «Тенек Иванушканың кайгамчык чүүлдү канчаар сургени» 10.00, **«Бөрүнүң изи-биле»** 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Обелиск» 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шактарда.

НОЯБРЬ 10-ДА

«НАЙЫРАЛ»: «Хосталганың солдаттары» (3-4 серилдары) 9.30, 13.05, 16.40, 20.15 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Киночыыны 9.20, **«Адмирал Ушаков»** 10.40, 15.00, 17.00, **«Медальдың үшкү талазы»** 12.40, 19.00, 20.50 шактарда.

«ВОСТОК»: «Бөрүнүң изи-биле» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Истекчи болгаш арыг» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

СОЛУННУН ДАРААЗЫНДА НОМЕРИ НОЯБРЬ 11-ДЕ ҮНЕР.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Индекс 667000

Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ; Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң оралакчыларының 2-35-24, 2-31-75, пропаганда килдизинин 2-31-75, харылсалгалыг секретарының 2-23-35, секретариаттың 2-23-35, партийжи амыдырал килдизинин 2-37-13, культура килдизинин 2-23-54, коозо ажыл-агый килдизинин 2-21-47, үлетүр килдизинин 2-22-64, чагаа килдизинин 2-41-27, информация база совет тургузуг килдистериниң 2-20-60, корректорларның 2-27-41, бухгал терилиниң 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче болгаар.

Тираж 16332. Чагыг № 261.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле аргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 1).

ТС—01098